

832
1974

სოც.-დემ. პარტიის საზღვარ-გარეთელ ბიუროსი.

Organe du Bureau à l'Étranger du parti Social-démocrate de Géorgie.

ჩვენი

დროშა

“ NOTRE DRAPEAU ”

დაარსებულია ნოე ჟორდანიას მიერ.

№ 81

შინაარსი:

ეროვნული მოძრაობის გზები.	პ. სარჯველაძე.
ევგენი გეგუქორის გარდაცვალების 20 წლისთავზე	
ქრისტიანე ფალავას სიტყვა.	
ბრძოლა თავისუფლებისათვის	ა. ბადრიძე.
მცირე ერების პოლიტ. პოტენციალი.	ვ. ნანუაშვილი.
წერილები გერმანიიდან.	კ. ინასარიძე.
ევროპის გასაჭირი.	გ. სინაურიძე.
დამოუკიდებელი სახელმწიფო გრენადა	დ. ურატაძე
შევარდნაძის წყალობა	პლატონ ლეჟავა.
ქრონიკა, ნეკროლოგები და სხვა.	

ეროვნული განმანათვისებელი მოძრაობის გზები და საშვალეები მრავალშინაარსიანია. უდავოა, უმთავრეს დალას წარმოადგენს საკუთარი, ეროვნული ძალები და ერის შინაური სოციალ-პოლიტიკური პირიბები, რომელიც დროთა ცვლებადობაში ვითარდებიან, იცვლებიან. ამხრივ, რაც მალალია და მძლავრია ერის კულტურულ-პოლიტიკური ამალლების დონე, რამდენად იგი შეკავშირებულია სულიერად და ორგანიზაციულად, იმდენად უფრო ადრე აღწევს თავის მიზანს, ახორციელებს თავის იდეალს: იყვეს თავისუფალი ნაციონალურად და პოლიტიკურად, მოაწყოს საკუთარი ცხოვრება ისე, როგორც მას სურს, როგორც მის არსებობას უზრუნველჰყოფს.

ერი/რომელიც არ მოქმედობს, არ მოითხოვს, ამა თუ იმ სახით არ აწყარავებს მისწრაფებას თავისუფლებისთვის, მას არავინ ანგარიშს არ უწევს. წინაქმდეგ წემთხვევაში, მის მოთხოვნილებას, ბრძოლას, ყურადღებით ადევნებს თვალყურს მტერი თუ მოყვარე.

მტერი ხშირად, იძულებულია დათმობაზე წავიდეს, მოყვარეში ჰპოვებს ის გამოძახილს, თანაგრძნობას და შეძლების ფარგლებში მხარის დაჭერას, რადგან ნრავალი ისტორიული მაგალითები გვიჩვენებენ; ერი რომ განთავისუფლდეს სხვისი ჩავკრისაგან მარტო შინაურა ძალები არ კმარა, მით უმეტეს, დღევანდელ ხანაში. როცა საერთაშორისო პოლიტიკური მოვლენები, ინტერესები მეტად დახლართულია, ერთი მეორეზე გადამბულია, როდესაც ადგილობრივი საკითხი ერთი რგოლია — საერთაშორისო პოლიტიკისა, ასეთ ვითარებაში კითხვას სწყევტს, არა მარტო შინაური ძალები, შინაური ძალთა განწყობილება, (რაც, რასაკვირველია, პირველი პირობაა), არამედ საერთაშორისოც...

მაგალითად, პოლონეთმა თავისუფლება მოიპოვა მხოლოდ მაშინ, როცა საერთაშორისო მდგომარეობა მის სასარგებლოდ შეიცვალა. ჩენი პატრიოტები ვერ ეღირსებოდნენ დამოუკიდებლობას, რომ მაშინდელი ე. წ. ანტანტა მათ არ დახმარებოდა. ბალკანეთის ერები

ვერ განთავისუფლდებოდნენ ოსმალეთის ბატონობისაგან, რომ ევროპა არ ყოფილიყო ოსმალეთის წინააღმდეგ. მაშასადამე, ამ ერთა განთავისუფლებას ხელი შეუწყვეს საერთაშორისო ინტერესთა ერთი მეორესთან დაპირისპირებამ და შეჯახებამ. არ შეიძლება ითქვას, რომელი ფაქტორი თამაშობდა გადამწყვეტ როლს ამ ერების განთავისუფლებაში. პოლონეთი თვითონ რომ არ ყოფილიყო დარაზმული, ეროვნული სულით ძლიერი და თავისუფლების მოპოების სურვილით აღვსილი, მარტო საგარეო ფაქტორი მას, თავისუფლებას არ დაუმკვიდრებდა.

აქედან ის დასკვნა უნდა გამოვიყვანოთ, რომ ეროვნული განმათავისუფლებელი პოლიტიკის მთავარი ძარღვი ისაზღვრება, მუშავდება და მოძრაობაში მოდის საერთაშორისო და შინაური პირობების სწორი შეფასებით.

ისტორიამ იცის აგრეთვე არა ერთი მაგალითი, როცა მპყრობელი სახელმწიფო, შინაურ წინააღმდეგობათა ნიადაგზე ინგრევა, ჩაგრული ერები თავს აღწევენ და თავისუფლდებიან. აქაც თავის მნიშვნელობას არ კარგავს საერთაშორისო ფაქტორი, მოპოებული თავისუფლების შემდგომ განმტკიცებისთვის.

ისმის საკითხი, როგორი ხასიათის ბრძოლას აწარმოებს ერი, რომლის მოძრაობას/ხელს არ უწყობს საერთაშორისო პირობები, საკუთარი ძალით კი განთავისუფლება არ შეუძლია? ასეთ შემთხვევაში, ის იმუშავებს ბრძოლის ტაქტიკას, რომელიც სახსრებით იფარკლება იმ სახელმწიფოს საზღვრებით, რომელშიც მას უწევს დროებით არსებობა. ეროვნულ განმათავისუფლებელი ბრძოლა, გაცილებით რთულია, მრავალ სიძნელეებით დატვირთული, ვინემ კლასისიური... ბევრის მთქმელია და დამახასიათებელი იტალიის გმირის გარიბალდის სიტყვა, გერცენს რომ უთხრა: „პოლონელ რევოლიუციონერ პატრიოტების ბრძოლას ალტაცებაში მოვყავარ, მაგრამ მიკვირს, თუ როგორ შებედედს მათ, გარეშე დაუხმარებლად, უიარაღოდ, საზღვარგაუხსნელად, ასეთი დიდი იმპერიის წინააღმდეგ შებრძოლება და ასევე დიდხანს წინააღმდეგობის გაწევა.“ დამარცხდა აჯანყებაში პოლონეთი, მისთვის დადგა იძულებითი შესვენების,

წაწოლის თუ კომპრომისის ხანა, და ეს გაგრძელდა მსოფლიო ომის დაწყებამდე, მაგრამ ერის გულში არ ჩამქრალა იმედი და რწმენა, დამოუკიდებლობის აღსადგენად, არ შენელებულა პასიური გამკლავება ეროვნულ სახეობის და ეროვნული სულისკვეთების შესანარჩუნებლად...

შემოდასახელებულ ერთა განთავისუფლების ჩარჩოებში, — შეიძლება ჩაყენებულ იქმნეს საქართველოს მიმდინარე ეროვნული ტრადიცია, მისი განთავისუფლების პერსპექტივები?

რამოდენიმედ, მაგრამ სავსებით არა.

შემოდასახელებულ ერთა და ჩვენი ქვეყნის გეოპოლიტიკური ვითარება რადიკალურად განსხვავდება, რომელსაც თან ერთვის, კბილებამდე შეიარაღებული, რეპრესიული დიქტატურის პირობები მოქმედება... ეს ორი ფაქტორი რამოდენიმედ განსაზღვრავენ ადგილობრივად ეროვნულ მოძრაობის ხასიათს.

საქართველო ცნობილი რუსეთის მიერ, დაპყრობილი იქნა მისივე იარაღით. დროთა სიხანგრძლივე ისტორიულ ბოროტებას ვერ მოხსნის, და ეს ოკუპაცია უნდა იქნას მოხსნილი დღევანდელ თუ, მომავალ რუსეთის ხელისუფლების მიერ, რომელიც წარმოიშობა დიქტატურის ნანგრევებზე. . .

საბჭოთა კალმოსნები ბრაზდებიან და გვიტყვენ, სიტყვა „ოკუპაცია“ მათ ანერვეულებთ, სად არის რუსის ჯარებიო. შეიძლება რუსის ჯარისკაცი ყოველ წუთს თვალში არ ეჩხირება ქართველს, რუსთაველის ვაძშირზე, მაგრამ განა ეს სცვლის საქმის ვითარებას? შეიძლება ხალხის ასე გაბრიყვება? ვინ არ იცის, რომ რუსის ჯარებით გარშემორტყმულია მთელი კავკასია და კერძოდ ჩვენი ქვეყანა, განა მის საზღვრებს სდარაჯობს ნაციონალური ერთეულები, რომლებიც არ არსებობენ? განა მოსკოვის თვალი არაა, რომ ყველა ჩვენს საზოგადოებრივ-ეკონომიურ-პოლიტიკურ ცხოვრებას თვალყურს ადევნებს? განა, მოსკოვში არ მუშავდება ჩვენი ქვეყნისთვის ეკონომიური გეგმა? გადაიკითხეთ ქართულ „კომუნისტი“-ის (33 — 74 წ.) სადაც სიტყვა-სიტყვით სწერია: „ამ დღეებში ს. ს. კ. ცენტრალურმა კომიტეტმა და საკავშირო მინისტრთა საბჭომ, ბრეე-

ნევის ინიციატივით მიიღეს ჩვენი რესპუბლიკისათვის, ისტორიული გადაწყვეტილება საქართველოს ს. ს. რ. სახალხო მეურნეობის შემდგომი განვითარების ღონისძიებათა შესახებ“.

როცა მთელი ჩვენი ეროვნული ცხოვრება, ფაქტიურად, მოსკოვის კონტროლის ქვეშ იმყოფება, როცა უცხო სახელმწიფო მის სასიცოცხლო ინტერესებს დაპატრონებია — რა დავარქვად ამას თუ არა ოკუპაცია?.. ან რაში გამოიხატება მისი სუვერენობა, რომელიც მას 26 მაისმა მიანიჭა?

ეროვნულ - განმათავისუფლებელი ბრძოლის ტაქტიკა, პოლიტიკური სტრატეგია შეიძლება შეიცვალოს დროთა გარემოების გამო, არ იცვლება მხოლოდ ერთი ძირითადი მიზანი, ურყევი, გარდაუვალი:

მოპოება დამოუკიდებლობის, დაბრუნება მოტაცებულ თავისუფლების. ამხრივ, ქართველ ხალხის მისწრაფება ისტორიულად მოცემულია: მისი წარსული ეროვნულ სახელმწიფოებრივი, პოლიტიკურ - კულტურული სიმწიფითა და თავისუფლებისათვის გამირული ბრძოლების გამოვლინებით...

ჩვენი ახლო წარსულის და, მპყრობელ ერის დღევანდელ მდგომარეობის ანალიზს ჩვენ მივყევართ იმ დასკვნამდე, რომ ქართველი მებრძოლი ძალებისაგან, — 26 მაისამდის არსებული ეროვნული პოლიტიკა არ უნდა იქნას განმეორებული, რას ნიშნავს ეს?

50 წლის მანძილზე, რუსეთის ანტიკომუნისტურ ფრონტზე არ აღმოჩნდა მიმართულება, რომელიც უდავოდ აღიარებდა ერების განთავისუფლებას, გარდა თითო-ორი პაპიოვებისა, რომელიც კითხვებზე არ სწყევტს.

ეს იმას არ ნიშნავს, რომ ჩვენ დიდის სიმპატიით, მორალური მხარის დაჭერით, არ უნდა ვეპყრობოდეთ საბჭოთა რუსეთში დაწყებულ, ინტელექტუალურ ძალების პროტესტანტულ მოძრაობას, რომელიც უსათუოდ გადადის მასსაში და ფართოვდება. ეს პროცესი ძირს უთხრის იმპერიის შენობას და მიჰყავს დაშლისაკენ. მით აახლოვებს ერების განთავისუფლებას...

ჩვენი მკითხველი ადვილად გაიგებს, რომ ჩვენ აქ ვიმეორებთ ჩვენი მებრძოლი პრეზიდენტის ნ. ყორღანაიას

რჩევებს: „ერმა უნდა შეინახოს თავისი ნაციონალური სულისკვეთება და ნებისყოფის სიმაგრე.

არ იცნოს მისი დღევანდელი ეკონომიურ - პოლიტიკური წყობა.

ის დღეს ცხოვრობს უცხო ძალების ქვეშ, მაგრამ სულიერად უნდა გაეთიშოს მას; თავისუფალ დამოუკიდებელ დროშის ქვეშ დადგეს.

არსებულს დაუპირდაპიროს მუდამ დამოუკიდებელ საქართველოს მიერ მიღებული, ეროვნული სოციალური ფუძე; რაც შეიძლება მეტი უფლება ხალხს, ნაკლები უფლება სახელმწიფოს და მის აგენტებს.

ბრძოლა ამ ნიადაგზე, ამ მოთხოვნილებათა განსახორციელებლად შეინახავს ქართველი ერის ძველ სულიერ სიმაგრეს.“

ნოე უორდანია ყველა თავის უკანასკნელ მიმართავში, ქართველ ერს ურჩევდა **სიფრთხილეს** და **სიფხიზლეს**.

ჩვენ ვსთქვით ზევეთ რომ ეროვნულ მოძრაობას ახასიათებს ორი ფაქტორი, შინაური და საგარეო განწყობილება. მაშასადამე მას აქვს საშინაო და საგარეო პოლიტიკა. ისტორიამ უკანასკნელის გატარება დააკისრა უცხოეთში გადმოხვეწილთ, სამშობლოს შევილებს, რომლებსაც ნახევარი საუკუნეზე მეტია ღირსეულად უჭირავთ 26 მაისის დროშა და იცავენ საქართველოს უფლებებს; მის რიგებიდან წაფორხილება და კომპრომისი—ღალატს უდრის...

დრო მუშაობს საბჭოთა დიქტატურის კლანჭებში ჩაქედილ მცირე ერების განთავისუფლებისათვის.

რასაკვირველია, ძალადობით შეკოწიწებული იმპერია, რეპრესიული ზომებით, ხალხის ნაშრომიდან მზედრულად გაძლიერებული ერთხანს იბოვინებს. მაგრამ, კრემლმა უკეთ უწყის, დესპოტიასა და ტირანებს არას დროს ჰქონიათ მომავალი. საბჭოთა წყობილებაც ისე დაემხო, როგორც დაემხვენ მათი წინაპრები.

გვრწამდეს რომ ქართველი ერი კვლავ დაიბრუნებს **26 მაისის დროშას**.

პ. სარჯველაძე.

მეხანი გეგეჭკორი

გარდაცვალების 20 წლისთავზე.

ოცი წელი სრულდება, რაც გავგზორდა დიდი ადამიანი — ქართველი ერის უფლებების მედგარი დამცველი. ერის მემკვიდრე მას მტკვონებს, როგორც დიდ ქართველს, ჩვენი ქვეყნის დიდ სახელმწიფო მოღვაწეს.

გარდაცვალების ოცი წლისთავზე, არ შეგვიძლია არ გავიხსენოთ ევგენი გეგეჭკორის, ჯერ კიდევ ახალგაზრდის, გაბედული გამოსვლები სახელმწიფო სათათბიროში; მრისხანებით აღსავსე იმ რეჟიმის წინააღმდეგ რუსეთში იმ დროს რომ არსებობდა. მას დაძაბული ყურადღებით ისმენდა, როგორც მტერი, ისე მოყვარე.

1917 წლის დიდი რევოლუციის ხანაში იგი უდადეს საპასუხმგებლო თანამდებობაზე იქნა მიწვეული. ეს იყო, მთელი ამიერკავკასიის მასშტაბით, მთავრობის თავმჯდომარე, სამხედრო მინისტრი. ამ დროს გაბოლშევიკებული ჯარები, რომლებიც ჯერ კიდევ კავკასიაში იმყოფებოდნენ, დარბევას უპირებდნენ ჩვენს ქვეყანას. უდიდესი სამსახური გაუწია ევ. გეგეჭკორმა თავის გამბედაობით, ტაქტით და გამჭრიახობით...

საქართველოს დამოუკიდებლობის ხანაში, იგი ხომ ღირსეულად იღვა თავის პოსტზე, როგორც რესპუბლიკის საგარეო საქმეთა მინისტრი.

მრავალ მის დადებითი დამახასიათებელ პირად თვისებათა შორის ის გამოირჩეოდა დიპლომატის თვისებებით, სინაზე, თავაზიანობა სხვებთან დამოკიდებულებაში, მტრის მტრულად შეხვედრა და მოყვარის მოყვრულად მიღება.

საქართველოს დაპყრობის შემდეგ, დამფუძნებელი კრების დადგენილებით, საქართველოს მთავრობა საზღვარ-გარეშე იგზავნება; — საბჭოთა რუსეთის ვერაგულ, მოლაღატურ მოქმედების სამხილებლად და საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენისთვის სამუშაოდ.

მას ცნობდნენ არარუსი ემიგრაციის წარმომადგენელი, ენდობოდნენ მის პოლიტიკურ გამოცდილებას, უნარსა და გამჭრიახობას, მის ტაქტსა და მოპყრობას.

ფინლიანდელ ერისადმი მისი გამოქომაგებით, მისი უფლების ნიჭიერად და მჭკრმეტყველურად დაცვით

M₁

ევგენი გეგეჭკორმა დიდად გაითქვა სახელი და მას შემდეგ რუსეთის იმპერიაში ძალით მოწყვდეულ ერთა დამცველის როლში, უცხოეთში — ამ ერთა შორის მოიპოვა განმათავისუფლებელ მოძრაობის ერთი დიდი ხელმძღვანელის სახელი.

33 წლის განმავლობაში საზღვარ გარეშ, ე. გეგეჭკორმა პირნათლად მოანდომა, თავისი პოლიტიკური მოღვაწეობა ქართველი ერის უფლებების დაცვას. მან ჩამოაარა მთელი რიგი უცხო სახელმწიფოების, ყველგან ქართველი ერის თავისუფლების და დამოუკიდებლობის აღდგენას მოითხოვდა.

ევგენი იყო ადამიანი, კაცთმოყვარეობით, ნაზი და თბილი გრძნობით აღსავსე; მოკეთის ტკივილების და მწუხარების გამწიარებელი. ის განიცდიდა შებრალებას, შეცოდებას და ქართველთა საშველად ეშურებოდა. მას მიმართავდნენ ყოფა-ცხოვრებით გამოწვეულ გაუგებრობის მოსაგვარებლად, შინაურ—ოჯახურ დარკობათა დასაძლევად, მეგობართა შორის უთანხმოებების გასაფანტავად.

ევგენი იშვიათი დაკვირვებით ხედავდა, რომ სამშობლოს თბილ სხივებს მოკლებული ქართველის გული მგრძნობიერია. მისი გონება მიტოვებული მიწა-წყლის მოგონებით შეპყრობილია, ამიტომაც იგი მუდამ ბედის მომღურავია, მას სჭირდება გამხნეება, სულიერი სიმტკიცის შენარჩუნება. ის თავის მოვალეობად სთვლიდა გაჭირვებულთან თუ დაავადებულთან მისვლას, სანუგეშო სიტყვის თქმას, წახალისებას.

ასეთ იშვიათი კეთილი გულის ადამიანზე ნათქვამია დიდი შოთას სიტყვები:

„გული, ცნობა და გონება ერთმანეთზედა ჰკიდიან უგულო კაცი ვერ კაცობს კაცთაგან განაკიდან“.

ევგენი გეგეჭკორის პოლიტიკურ და სახელმწიფო მოღვაწეობის სრული დაფასება მომავლის საქმეა. მისი სახელი მჭიდროდ დაკავშირებულია ნახევარ საუკუნის მანძილზე რუსეთ-კავკასიის და საქართველოში მომხდარ ისტორიულ მოვლენებთან, რომელთა გაშუქება მას მიანიჭებს ერთ დიდ ხელმძღვანელის როლს, რომელმაც ღირსეულად შეასრულა თავისი მოვალეობა.

თ

ხანგრძლივ მოღვაწეობის გზაზე საქართველოს სახელსა და ღირსებას სასოებით ატარებდა. მის უფლებას მხნედ იცავდა და დარაჯობდა. საკუთარი ქვეყნის სიყვარული მან ჩაიტანა უცხოეთის მიწაში, მაგრამ მისი საყვარელი სამშობლო მას არასოდეს არ დაივიწყებდა.

ს ი ტ უ ვ ა

წარმოთქმული ქრისტიანე ფაღავას მიერ ნოე ჟორდანიას გარდაცვალების ოცი წლისთავზე *)

ჩემი დღევანდელი სიტყვის მიზანია გელაპარაკოთ ნოე ჟორდანიასზე არა მარტო, როგორც საზოგადო მოღვაწეზე, არამედ, როგორც კერძო პიროვნებაზე, ადამიანზე. ყოველად შეუძლებელია „კერძო“ დააშორო „საზოგადოს“; გაპყო და გააცალკევო ეს ორი მხარე ნ. ჟორდანიას პიროვნებისა, რადგან მთელი მისი არსება — სიცოცხლე შეთვისებულია, შერწყმულია საქართველოს იდეურ, პოლიტიკურ, სოციალურ აღორძინებასა და განვითარებასთან, ე. ი. მთლიანად, მთელი უკანასკნელ სამოცი წლის საქართველოს ისტორიასთან.

მე შევეცდები. მოკლე ბიოგრაფიული ცნობების მოცემის შემდეგ, გავაშუქო სამი მხარე და მიმართულება მისი პიროვნებისა: ნ. ჟორდანიას კაცთმოყვარეობა, ანუ ჰუმანიზმი, პუბლიცისტი, პოლიტიკოსი.

მთავარი ბიოგრაფიული ცნობები: დაიბადა 15 იანვარს (ახალი სტილით) 1868 წ. სოფ. ლანჩხუთში, გარდაიცვალა 11 იანვარს 1953 წ. ვანვში (პარიზის გარე უბანი). დასაფლავებულია ლევილის ძმთა სასაფლაოზე.

თბილისის სასულიერო სემინარიის მოწაფე 1884 წ. ვარშავის ვეტერინალური ინსტიტუტის სტუდენტი, 1891 წელს, 1891 წ. სოციოლოგია, ნატურალურა ჰეცნიერება, რუს და დასავლეთის სოციალისტური იდეების გაცნობა — შესწავლა. — სოციალისტი, პატრიოტი.

*) მოსაგონარი სხდომის ანგარიში იხ. „ბრძ ხმა“ №3.

საქართველოს სოც-დემოკრატიულ მუშათა პარტიის დამფუძნებელი, 1893 წლის, თბილისის პირველი პარტიული კონფერენცია, მოგზაურობა ევროპაში შესწავლის მიზნით: შვეიცარია, საფრანგეთი, გერმანია, ინგლისი — 1893 წ. „კვალი“-ს მთავარი რედაქტორი, საქ. ს. დ. მ. პარტიის ორგანოსი, მისი თეორეტიკოსი და ბელადი. „მუშათა პარტია და არა პარტია მუშათა წოდების სასარგებლოდ“. აქედან, როლი ინტელიგენციის — „ხალხის დახმარება და არა მისი მართვა გაპეგობა“ 1902 წ. აყენებს იდეას კავკასიის ერთა კონფედერაციისას. 1906 წ. ელში პარტია მას ირჩევს დეპუტატად და აგზავნის რუსეთის სახელმწიფო სათათბიროში, სადაც მას ირჩევენ სოც. დემოკ. პარტიის ფრაქციის ლიდერად.

რუსეთი დამარცხდა პირველ მსოფლიო ომში, და სტოცებს კავკასიის ფრონტს. საქ. ს. დ. მუშათა პარტიის და ყველა დანარჩენი პოლიტიკური პარტიების დეალებით ნ. ჟორდანია, უდიდესი ზემით, 26 მაისს 1918 წელს, აცხადებს საქართველოს დამოუკიდებლობას და ამბობს: „ამერიიდან საქართველო დამოუკიდებელი, სუვერენული სახელმწიფოა, რომელიც ფორმით თავისი მართვლობისა ირჩევს დემოკრატიულ რესპუბლიკას“.

ეს არ არის ახალი სახელმწიფოს დაბადება, არამედ ესაა დაკარგული მეობის აღდგენა. დამოუკიდებელი რესპუბლიკის სახელმწიფოს მეთაურად და მთავრობის თავმჯდომარედ ხდება ნ. ჟორდანია.

საქართველო თავისუფალი, ბედნიერი, მთელი თავისი ენტუზიაზმით აწენებს ახლად შობილ თავის ქვეყანას.

— „მშობლიურ ნიადაგზე თავისუფლების აღორძინებამ ფრთები შეასხა არა ერთს ეროვნულ ოცნებას, და საფუძველი შეუქმნა თანამედროვე ქართულ დიდ მეცნიერების სკოლას. ქართულ ეროვნულ განვითარების ეტაპზე წამყვანი ადგილი დაიკავა, სოციალური კოაფისა და რევოლიციური ბრძოლის მოტივებმა, პატრიოტიზმის, ჰუმანიზმის და შრომის ეთიკამ“. (პროფ. შ. ნუცუბიძეს სიტყვიდან.)

1921 წელი. წელი საქართველოს დაპყრობისა საბჭოთა რუსეთის მიერ, და მისი გაუქმება, როგორც სუვერენული სახელმწიფოსი.

ნ. ჟორდანია საქ. დამფუძნებელი კრების დავალებით სტოვებს სამშობლოს საზღვრებს, რათა განავრძოს ბრძოლა უცხოეთში, დაკარგულ თავისუფლების აღსადგენად

რა იყო ნ. ჟორდიანის მოღვაწეობა უცხოეთში? უპირველეს ყოვლისა, მოკავშირეების გამონახვა, რომლებიც მხარს დაუჭერდნენ დამოუკიდებელ საქართველოს აღდგენას. ეს მოკავშირეები მან, მხოლოდ სოციალისტურ ინტერნაციონალში ჰპოვა. მან, გამოაქვეყნა წერილები, დასწერა შრომები საქართველოს დაპყრობის შესახებ, და აუწყა ევროპას თუ რა განსხვავებაა რუს ბოლშევიკებთან და სოციალისტებს შორის.

ნოე ჟორდიანიამ მთელი ყურადღება, იმედი და ბრძოლა გადიტანა თავისი დაპყრობილ სამშობლოში, რათა უკვდავქყო სურვილი თავისუფლებისა, დამოუკიდებლობისა და გააყებულ შეურიგებლობისა დამპყრობთა წინააღმდეგ.

ნოე ჟორდანია არაა კარიერის მაძებარი პოლიტიკური მოღვაწე. ისაა უაღრესი კაცმოყვარე, — ჰუმანისტი. ის სწერს: “ჩემთვის ყველა ადამიანში არის ღვთის ნაპერწკალი, საჭიროა მისი აღმოჩენა, ან სურვილი მისი აღმოჩენისა. ადამიანს მე ვუცქერი, მაშასადამე, წინასწარი თანავრძნობით. მისი ავი მაწუხებს, — კარგი მახარებს, ამიტომ სრულიად მიუღებელია ჩემთვის მისი ჩაქოლვა, მისი დამცირება, წაქცევა. მიყვარს წაქცევა გლახა აზრის, გლახა მიმართულების, არ მიყვარს წაქცევა ადამიანის. თუ ჩემი შვილები ასე იფიქრებენ, მათი მიზანიც ნათელი და მისაღებია; იცხოვრონ ისე, რომ მათი ცხოვრება არ იყვეს ვინმეს ტანჯვის და შეწუხების წყარო“ (მისი დაუბეჭდავი ზელნაწერიდან: „წიგნი ოჯახში საკითხავი“. მისი პირადი არქივიდან.)

ის იბრძვის, რომ ადამიანი იყოს თავისუფალი ყოველგვარი მონობისაგან, მისი სურვილი იყო მიეცა ადამიანისთვის საშუალება მას ეს თავისუფლება მოეპოვებია და დაეცვა. და, აი ამ რწმენამ ის აზიარა რესპუბლიკანიზმს, პატრიოტიზმს. აქედან მისი ისტორიულ ბრძოლის გამოხატვა და დავირგვინება დემოკრატიული, თავისუფალი, სუვერენული საქართველოს აღდგენა.

„ხალხი არის სუვერენი მის პირად ცხოვრებაში, სუ-

ვერენი მის კოლექტიურ და საზოგადოებრივ საქმიანობაში.“ (იხ. მისი „დემოკრატია“ ფრანგულ ენაზე).

„ხალხის სუვერენობის სამაგალითო გაკვეთილა მოგვცა საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკის კონსტიტუციამ; ხელისუფლებას დემ. საქართველოში იძლევა ხალხი, თანასწორ და პირდაპირი არჩევნებით, რომლის ნება-სურვილის გამომხატველია პარლამენტი, მაგრამ, საკვირველი ამბავი, — დემოკრატიულ საქართველოში პარლამენტი არ არის უმაღლესი ორგანო, ნასზე მაღლა სდგას ხალხის ნება-სურვილი, რომელსაც ის გამოხატავს პირდაპირი რეფერენდუმის საშუალებით, თუ ამას მოითხოვს 20 პროცენტი ამრჩეველებისა. პარლამენტი ყოველთვის მორჩილია ხალხის გადაწყვეტილებებისა.“ ამბობს ცნობილი მწერალი ვოიტინსკი. (იხ. ვოიტინსკის წიგნი გვ 196.)

ნ. ჟორდანია უარყოფს ყოველივე მას, რაც ეწინააღმდეგება ადამიანს, მის სუვერენობას, და იბრძვის ნამდვილ დემოკრატიის დასამყარებლად.

მისთვის ადამიანით ფასდება ყველაფერი, ცენტრალური ფიგურა დემოკრატიისა ისაა, ყოველივე ცხოვრების წყობა, ყველაფერი უნდა ემსახუროდეს ადამიანს და მის მოთხოვნილებებს. მხოლოდ ადამიანი სწყვეტს, აფასებს და აძლევს მიმართულებას ყველა საზოგადოებრივ თუ სახელმწიფო ორგანოებს.

ნ. ჟორდანია წინააღმდეგია ყველა იმ ანტიდემოკრატიული მიმართულებათა, რომელიც არ სცნობს ადამიანის ბუნებრივ უფლებებს და აცხადებს, რომ აუცილებელია ადამიანს ჰყავდეს პატრონი, მმართველი, მეფე, ფეოდალი, ერთი ან რამოდენიმე რჩეული პიროვნებაო. (იხ. მისი წიგნი „დემოკრატია“ ფრანგულად).

რესპუბლიკანელი, ის უარყოფს უზურპატორულ ხელისუფლებას მონარქიისას. სოციალისტი, ის ებრძვის იმ მოძრაობას და პარტიებს, რომლებიც ითვისებენ სახელს სოციალისტისას, და სინამდვილეში კი ეძებენ დომინაციას ხალხზე. ებრძვის 905 წ. თეზას ბოლშევიკებისას: ხალხის გადარჩენა მაღლიდან; ერთი მუჟა პროცესიონალურ რევოლუციონერების მიერ, — მცნება უმრავლესობის გადარჩენა უმცირესობის მიერ, მას მიაჩნია ანტი-

დემოკრატიულად' ეს იდეოლოგია ადამიანის განათავისუფლების სახელით, მას უქადის მონობას და მივეყვართ დიქტატურისკენო. (იქვე).

რა მიზნით ემხრობა და იღებს ნ. ჟორდანია მარქსიზმს?

ნ. ჟორდანია ემხრობა მეცნიერულ სოციალიზმს იმიტომ, რომ მხოლოდ მარქსიზმი პატივს სცემს, და სცნობს დემოკრატიულ პრინციპს, ისახავს ადამიანის სუვერენობას, როგორც მიზანს, ადამიანია მსაჯული თავის თავის, და არავის უფლება არა აქვს ძალით მოახვიოს მას რაიმე ხელისუფლება.

მარქსიზმის ღრმა შესწავლის და მისი ანალიზის 'შემდეგ ნ. ჟორდანია მიდის შემდეგ დასკვნამდე: საქ. სოც დემ. მუშათა პარტია უნდა დაეყრდნოს პროლეტარიატს მაგრამ განსხვავებით მარქსიდან, იმავე დროს გლეხობას, და საშუალო კლასს, ე. ი. მთლიანად მთელ ერს, წიფელ ხალხს. გლეხი, მუშა, საშუალო კლასი უნდა დაუახლოვდნენ ერთმანეთს და შეაერთონ მათი მიზანი და მოთხოვნილობები.

„ნ. ჟორდანიას მიერ ქართველ ხალხში გადმოხერხული მოძღვრება, ქართული სულითაა გაჟღერებული და უპასუხებს ქართველი ხალხის სასიცოცხლო მოთხოვნილებებს. ნ. ჟორდანია, წინააღმდეგ თვით მარქსისა, პირველი იყენებს გლეხთა და საშუალო კლასის შინაშენელობას. სოც. პოლიტიკურ განმათავისუფლებელ ბრძოლაში ხალხისა და აქედან ქართველი ერის კეთილდღეობა. ნ. ჟორდანიას მეთაურობით სოც. დემოკრატია შეიქრა ერის ცხოვრების ყოველ დარგში, და გაიარა იქვე ხალხში. მოუხმო ცხოვრებისაკენ მშრომელებს, და მისცა მათ ეროვნული და სოციალურ ბრძოლის გასაჩაღებლად სამი აუცილებელი ელემენტი: გარკვეული პროგრამა, სწორი ტაქტიკა და მტკიცე ორგანიზაცია, რაც მიიღო და გაიზიარა მთელმა ქართველმა ერმა.“ (ევ. გეგეჭკორის სიტყვიდან, წარმოთქმული ნ. ე. დაბადებიდან 80 წლისთავეზე).

ნ. ჟორდანიამ ჩაჰბერა ახალი სული მთელ ქართველ ერს და ამოძრავა ის. მისი გავლენა იყო უდიდესი და სწორედ ამან ათქმევინა ვანდერველდეს: ნ. ჟორდანია

არის კუთვნილება მთლიანად ქართველი ერის. მისი პიროვნების ირგვლივ თავს იყრის მთელი ქართველი ერი და ამიტომაც 1919 წ. არჩევნებში მისმა პარტიამ მიიღო 85 პროცენტი მთელი ხმებისა, რადგან ერმა მასში დაინახა გულწრფელი დამცველი ხალხის ინტერესებისა“.

თავისუფალი საქართველოს იდეა ძალიან ადრე დამკვიდრდა ნ. ჟორდანიას გულში. 1893 წლის თბილისის პარტიულ კონფერენციაზე, მისი სოციალისტური იდეების დამახასიათებელი თვისება იყო იდეა ეროვნული თავისუფლების. მან უდიდესი როლი ითამაშა ქართველი ერის პოლიტიკურ, ეროვნულ — კულტურულ აღორძინებაში, მოგვცა 26 მაისი; ერი თავისუფალი, მთლიანი და განუყრელი.

მთელი ერი შემოიკრიბა მის ირგვლივ და დააჯილდოვა იმით, რომ ის აირჩია საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკის მეთაურად.

პრეზიდენტი ნოე ჟორდანიას; რევოლუციონერი, პიროვნება ტრადიციების, ერთგული თავისი ეთიკის, ერთგული მსახური და დამცველი თავისი ერის,— იქ საქართველოში, შემდეგ ემიგრაციაში. მისმა პუბლიცისტურმა ნიჭმა მის ახალგაზრდობაშივე მიიქცია ყურადღება ილია ჭავჭავაძის, რომელმაც შესთავაზა მას გაზეთ „ივერიის“ ხელმძღვანელობა. ნ. ჟორდანიას კალამს ეკუთვნის შრავალი ნაწერები სადაც გარკვეულია ქართველი ერის სოციალ-პოლიტიკურ-ეკონომიური საკითხები. მის უებარ კალამს არ ეპარებოდა არც ერთი მსოფლიო მნიშვნელობის პრობლემები.

ნ. ჟორდანიას ვახდა სიმბოლო და მანათებელი შუქური მებრძოლი ქართველი ერის, ერთგული გუშაგი 26 მაისის. და ამ შარავანდელით მოსილი სახელით შევა ჩვენს ერის გამირულ ისტორიაში, თავისუფალ საქართველოს პირველი პრეზიდენტი ნოე ჟორდანიას.

ბრძოლა თავისუფლებისთვის

1

სახაროვის მანიფესტი.

1969 წელს აკადემიკოსმა სახაროვმა თავის ცნობილ ბროშურას: „ფიქრები პროგრესზე, მშვიდობიან თანაარსებობაზე და ინტელექტუალურ თავისუფლებაზე“—წინ წარუძღვნა გოეთეს ცნობილი თქმა: „მხოლოდ ის არის ღირსი სიცოცხლისა და თავისუფლებისა, ვინც ნისტის ყოველდღიურად იბრძვის.“ ეს ლოზუნგი აკადემიკოსმა დროშად გაიხადა და იმ დღიდან, შეუჩერებლად, ამხელს, ამელავნებს საბჭოთა პოლიტიკურ სისტემის უკუღმართობას, მის უსამართლობას, მის რეპრესიულ ხასიათს.

მას, და მის გარშემო მყოფ მცირე, მაგრამ უაღრესად მძლავრ ინტელექტუალურ ძალებს ბრძოლა უხდებათ უმთავრესად, საბჭოთა კონსტიტუციის ფარგლებში. რომელიც შეთხზულია თვით საბჭოთა ხელისუფლების მიერ, და მისი გატარება ცხოვრებაში, იძლევა მნიშვნელოვან გარანტიას საზოგადოებრივ — პოლიტიკურ, ნორმალურ ცხოვრებისთვის. კრემლის მართველებმა ყველაზე უკეთ იციან ამ კონსტიტუციის გატარება ძირს გამოუთხრის არსებულ რეჟიმს. ოპოზიციაც მოხერხებულად იყენებს ამ „ლეგალურ“ საშუალებას და მოითხოვს სიტყვის, პრესის თავისუფლებას, სასამართლოს დამოუკიდებლობას, სოციალურ სამართლიანობასთვის თავისუფალი ბრძოლის საშუალებებს და სხვ. ერთჯერ, უკვე დაწყებული სისტემის კრიტიკა არ შეწყვეტილა, ის ვითარდება, ღრმავდება, იზიდავს ახალ-ახალ ინტელექტუალურ ძალებს, მათში იღვიძებს უმაღლეს მოვალეობის შეგნება, გამოიყვანონ ხალხი სულიერ — პოლიტიკურ ტყვეობიდან, რაც მუდამ შეადგენდა შემომქმედთა და სწავლულთა საქმეს.

აღსანიშნავია, დიქტატურის სასტიკ რეპრესიების ქვეყანაში, „ადამიანის უფლებების დამცველ ლიგის“ დაარსება, პოლიტიკურ პატიმართა მიერ სასამართლოში გამირული სიტყვებით თავდაცვა და არა უწინდებურად, არ არსებული „დანაშაულის“ საკუთარ თავზე მიღება.

ე. წ. „დემოკრატიული მოძრაობისაგან“ გავრცელებული ფურცლები და რაც უმთავრესია ე. წ. „სამიზნაღის“ სისტემატიური ბეჭდვა, ღრმა საზოგადოებრივი ძვრები,

საქართველო

მხატვრულ ლიტერატურულ შემოქმედების ნაკადს, საფუძვლად დაედო იმ ზოგიერთ დიდმნიშვნელოვან რომელთაც შეარყიეს რეჟიმისაგან გაყინული, შებოქვილი აზროვნება, ჩაითრიეს მეცნიერული ძალები, ახალგაზრდა მწერლები, ხშირად, სწორედ ისინი რომლებიც რეჟიმისაგან პრივილეგიურ მდგომარეობაში იყვნენ ჩაყენებულნი. რასაკვირველია ბევრი მათგანი დღეს ან ციმბირის ცივ მხარეში იტანჯებიან, და ზოგნი ფსიხიატრულ საავადმყოფოებში განიცდიან სულიერ წვალებას...

ამ პროგრესიულ მოძრაობას საძირკველი ჩაუყარა სახაროვის მანიფესტმა, რომლის დაწერილებით განხილვას აქ ვერ შეუდგებოდა. მხოლოდ მოვიყვანო ზოგიერთ საპროგრამო მუხლს.

1) თითოეულ ერს აქვს სრული უფლება გადასწყვიტოს საკუთარი ბედი — თავისუფლად თავის აზრის გამოთქმით. ეს უფლება გარანტირებული უნდა იქნას საერთაშორისო კონტროლით, „ადამიანთა უფლების დეკლარაციის“ თანახმად. საერთაშორისო კონტროლი გულისხმობს ეკონომიურ სანქციას და ერთა კავშირის სამხედრო ძალის გამოყენებას — ადამიანთა უფლების დაცვის მიზნით.

2) ყოველგვარი სამხედრო, ეკონომიური ბატონობის ექსპორტი უდრის აგრესიას და უნდა იქნას უკანონოდ გამოცხადებული.

3) თითოეული სახელმწიფო მიისწრაფვის კულტურულ, საერთაშორისო თანამშრომლობისაკენ, იმ მიზნით, რომ თავიდან აცილებული იქნას ერთაშორის დაპირისპირება, ურთიერთშორის დაძაბული მდგომარეობა.

4) საგარეო პოლიტიკა არ უნდა მიისწრაფოდეს სხვა ერებზე პოლიტიკურ გავლენის გასაფართოებლად და გასაბატონებლად...

5) დაუყონებლივ უნდა გაუქმდეს ანტიკონსტიტუციონური კანონები, რომლებიც არღვევენ, ბოჭავენ ადამიანის სამოქალაქო უფლებებს.

6) უნდა გამოცხადდეს საერთო ამნისტია პოლიტიკურად დასჯილთათვის.

7) უნდა გაღრმავდეს ეკონომიური რეფორმები, გაფართოვდეს, ამ მხრივ, სფერო ექსპერიმენტებისა და აქედან გამოტანილ იქნას შესაფერი დასკვნები.

სახაროვი თავის ახსნა-განმარტებაში იცავს სიტყვის, აზრის, შემოქმედების თავისუფლებას. სასტიკად აკრიტიკებს არსებულ ვითარებას. ის აღნიშნავს მასიურად: ცალმხრივ აღზრდის შიშს, ეგოისტურ-მეცნიერულ იდეოლოგიის, გაყინულ ოლიგარხიულ, ბიუროკრატიულ დოგმატიზმის და ცენზურის იარაღად გამოყენების დამლუბველ შედეგებს; ამიტომაც, განაგრძობს აკადემიკოსი, ყველა პატიოსანი ადამიანის მოვალეობაა, დაიცვას თავისუფლება აზროვნების, ადამიანური უფლების შესამოცანა არაა მარტო რჩეულთა საქმე, არამედ მშრომელ მასების, ფართე წრეების.

საზოგადოებას ესაჭიროება მიიღოს ინფორმაცია, გააცრელოს თავისი შეხედულება და აზრი საზოგადოებრივ მოვლენებზე თავისუფლად. აწარმოოს მიუღვამელი კრიტიკა ყოველგვარ ზევიდან დაწოლისა და შევიწროების გარეშე.

ყველაზე საშიშარი მტერია კაცობრიობის, აგრძელებს სახაროვი, რასიზმი, ნაციონალიზმი და მილიტარიზმი, განსაკუთრებით რეჟიმი პოლიციური, დემაგოგიური, დიქტატორული მსგავსად ჰიტლერისა და სტალინისა. აკადემიკოსი ვრცლად ეხება და აკრიტიკებს დიქტატორულ მართველობის ძირითად საფუძვლებს.

როგორც უტყუარ ცნობებიდან სჩანს, პროტესტანტული მოძრაობა ფეხს იკიდებს და ღრმავდება.

მართალია ლიბერალური აზროვნების ჩანასახს ჯერ-ჯერობით არ აქვს მომავლის კონსტრუქტიული პროგრამა, მაგრამ სხვადასხვა სოციალურ ფენებში დაწყებული საზოგადოებრივი ცხოვრების დუღილი თანდათანობით იპოვის განმანათავისუფლებელ მოძრაობის სწორ და ერთ მთლიან კალაპოტს.

შეუძლებელი არაა, გარდამავალი ხანა იყვეს მძიმე, დრამატიული მოვლენებით სავსე. მაგრამ ისტორიულ აუცილებლობას რუსეთი ვერ ასცდება, საიდანაც გამოვლინდება რუსის ერის ნორმალური სახელმწიფოებრივი ცხოვრება.

თვით რუსის ხალხის მომავალი მისი სასიცოცხლო ინტერესები მოითხოვს ამ მოძრაობის გამარჯვებას, რაც უსათუოდ აახლოვებს ჩაგრულ ერთა განთავისუფლებას.

2. სოლჩინიციის გაძევება.

მოხდა ის რაც უნდა მომხდარიყო იმ ხელისუფლებიდან, რომელიც დღიდან თავის გაბატონებისა დაეპატრონა ადამიანის თავისუფალ შემოქმედებას, მის გონებას, ნიჭსა და ინტელექტუალურ შესაძლებლობას.

ცეცხლითა და მახვილით ჩააყენა გაბატონებულ სახელმწიფო აპარატის სამსახურში. ათეულ წლების მანძილზე მაინც ვერ შესძლო, სავსებით, მწერალთა და ნიშნულების შეზღუდვა და შევიწროება. გამოჩნდნენ ათეულები, გმირულად რომ აღმართეს დროშა თავისუფლების, აღიმალლეს ხმა უხეშ ძალების წინააღმდეგ და თავიანთ მხატვრული ნაწარმოებით სასტიკი ვანაჩენი გამოუტანეს საბჭოთა დიქტატურის სისტემას. ამათში პირველი ადგილი უჭირავს, დღეს უკვე მსოფლიოში ცნობილ მწერალს სოლჩინიციის. მისმა შრომებმა, მისდა დაუკითხავად, საიდუმლოდ გადმოლახეს საზღვრები, გადათარგმნილი, გადაბეჭდილი იქნა ევროპიულ ენებზე. მიიპყრო განათლებული კაცობრიობის სამართლიანი ყურადღება.

მისი ღრმა აზროვნებითა და ანალიზით, მწერალი აღიარებული იქნა მსოფლიო მნიშვნელობის შექმნედათ, გათანაბრებული ტოლსტოისთან და დოსტოიესკისთან.

შეშფოთდა მოსკოვის ხელისუფლება. სიმართლის და თავისუფლების შიშმა აიტანა იგი.

მიყრუებულ პროვინციაში ჩამწყვედულ განაწამებ მწერლის წინააღმდეგ აამუშავა თავის ერთგული — მწერალთა კავშირის გამგეობა, მწერლის დაუკითხავად, დაუსწრებლად ის გამოორიცხული იქნა კავშირიდან, რაც იმას ნიშნავდა, რომ მას ესპობოდა საარსებო წყარო, ესპობა თავისი შრომების დაბეჭდვა.

ამ სასტიკ და შეუწყნარებელ ვანაჩენისთვის მწერალს თავი არ დაუხრია, პატიება არ უთხოვია, თვითკრიტიკა არ გუქუთებია, მას შეხვდა ოლიმპური სიღინჯით და გმირულად შეუტია დაქირავებულ მსაჯულებს შემდეგი სიტყვებით: „გრცხვენოდეთ საკუთარი წესდების ფეხქვეშ გათელვისათვის, ნუ თუ შეშინდით, ჩემთვის მოგეცათ თუნდაც ათიოდე წუთი სალაპარაკოდ?

თქვენი საათის მაჩვენებელი ჩამორჩა დროს, გადასწიეთ ფარდები და დაინახავთ, რომ გარედ უკვე სინათლეა, წავიდა ის დრო როცა, სულის შემხუთავ პირობებში, თქვენი მსუბუქი გულით გამორიცხეთ ახმატოვა, პასტერნაკი და სხვები. ნუ თუ აღარ გყოფნით ამდენი სასირცხო საქციელი. თქვენ გსურთ იგი გაარღმავოთ, მაგრამ იცოდეთ, რომ დადგება დრო, როცა თითოეული თქვენგანი შეეცდება ჩქარა წაშალოს თავისი სელმოწერა, თქვენვე მიერ გამოტანილ განაჩენზე“.

მეორე ადგილას მწერალი კვლავ უტევს დაქირავებულ კალმოსნებს: „დროა დაიმახსოვროთ რომ ჩვენ ვეკუთვნით კაცობრიობას. ადამიანი განსხვავდება ცხოველისაგან ენით და აზროვნებით. მაშასადამე ადამიანები უნდა იყვნენ თავისუფალნი, და თუ ისინი შემოჭვილ შემუსვრილნი არიან ჩვენ ჩავარდებით პირუტყვულ მდგომარეობაში. ყოველმხრივად და პატიოსნურად გაცნობა საზოგადოებისთვის ჩვენს გარშემო მომხდარ მოვლენებისა, არის წმიდა მოვალეობის ასრულება“...

მაგრამ ეს იყო როცა მწერალი პროვინციაში იმყოფებოდა, ხოლო მოსკოვის მიდამოებში ჩამოსახლების შემდეგ მან გააორკეცა თავისი შემოქმედებითი მუშაობა, რომლის შრომებმა, საიდუმლოდ, კვლავ გადმოლახეს საზღვრები და მთელ ქვეყნიერებას წინ გადაუშალეს საბჭოთა წყობილების, მისი სისტემის საშინელება. კანცლაგერებში მილიონობით ადამიანების ტანჯვა-წვალება, მისი თბრობა არა უბრალო აღწერაა საშინელ სურათის/არამედ თვითონ განცდილის, ნახულის, ადამიანის ფსიხოლოგიურ და სულიერ სიღრმეში ჩაწვდომის და იქიდან ღრმა ფიქრების, სულიერ მოძრაობის, ტანჯვის ამოკითხვაა.

და ეს ღრმა გააზროვნებით დახატული, მილიონ ადამიანთა ტანჯვა-წვალების ფართე მხატვრული ტილო, — გახდა უდიდესი მახვილი, მხილებელი იმ საშინელი რეჟიმის, რომელიც თავზე აზის უზარმაზარ იმპერიას.

სოლჟენიცინი არ შეუშინდა მოსალოდნელ, აშკარა რეპრესიულ სისასტიკეს და განაგრძო ინტერვიუთი, წერით, სიტყვით არსებულ უსამართლობის წინააღმდეგ ბრძოლა. უკანასკნელად მისმა ნაწარმოებმა „აბთიპელაგ გულაგში“ წესი აუგო საბჭოთა რეპრესიულ მართველობას. ნახევარ საუკუნის მანძილზე ანტიკომუნის-

ტურ ლიტერატურას მთლიანად იმდენი არ გაუკეთებია სიმართლისა და ჭეშმარიტების აღსადგენად, ვიდრე სოლჩენიკინის ნაწარმოებს.

განუსაზღვრელია, ფასდაუდებელია სოლჩენიკინის დამსახურება კაცობრიობის წინაშე.

საბჭოეთის ჯოჯოხეთურ ცხოვრებაში ადამიანის ტანჯვა-წვალება, სულიერი ტკივილები მან მხატვრული სიძლიერით გადმოგვცა და აიყვანა უმაღლეს მწვერვალზე, საიდანაც დაანახვა თაობებს სიბოროტე, მხეცური ინსტიქტის გაღვიძება, ამავე დროს სიბოროტესთან შებრძოლი სულის გამკლავება, მისი ტანჯვაში გამძლეობა.

□ ციხე, ომი, ავადმყოფობა, ლაგერი, მონური შრომა—აი, უმთავრესი თემა მისი შემოქმედებისა. მისი რომანების გმირები—არ არიან გამოგონილნი, არამედ რეალურ ცხოვრებიდან ამოკრეფილნი, ისინი მოქმედობენ, მოძრაობენ, იტანჯებიან, უმკლავდებიან მათ თავზე დატეხილ უბედურებას... სოლჩენიკინი შემოქმედების უზენაესი დანიშნულებაა.—ზრუნვა ადამიანის ბედზე, სამსახური სიმართლის და ჭეშმარიტებისათვის...

3 მიუხედავად მისი თავგანწირულების, სოლჩენიკინის შეხედულებანი ზოგიერთ საკითხებზე გაკვირვებას იწვევს და მათ უარყოფს—თვით აკადემიკოსი სახაროვი. სახელდობრ, სადაც სოლჩენიკინი აღიარებს, რომ ავტორიტეტულმა წყობილებამ შეუწარმუნა რუსეთის ერს ჯანმთელი ნაციონალური სხეული და სულიო, და მე-20 საუკუნემდე მოიყვანა იგიო, რუსეთი არაა მომზადებული დემოკრატიისთვის და არც აუცილებელ საქიროებას წარმოადგენსო.

სახაროვის პასუხი კატეგორიულია: „დემოკრატია ყველა ერისთვის მისაღებია და მისი ეროვნული ცხოვრებისათვის სასარგებლო და აუცილებელი... ვიწრო ნაციონალიზმი, იზოლიაცია და პატრიარქიალური — რელიგიური რომანტიზმი მავნებელი და დამღუპველი“.

უსაყვედურებს სოლჩენიკინს, რომ თავის მიმართებაში, კრემლის მართველობის მიმართ მან უგულუბელყო არა რუსების მდგომარეობაო.

ჩვენის მხრით დაუმატებთ, რომ ასეთი დიდი ჰუმანისტის, ვიწრო ნაციონალისტურ-რუსოფილური აზრები მისთვის შეუფერებელია.

კრემლი არც ცდილა გაეზიარებინა ნაწარმოებში მოყვანილი ბრალდებები, გარდა იმისა რომ აღიარა, — ეს იყო წინად, ყველაფერი გამოსწორებულიაო. მაგრამ, თუ ეს მართალია რაღა აღშფოთებს კრემლს?

თუ სტალინიზმი არ გრძელდება თუნდაც სხვა გზით და ფორმით, რომლის მსხვერპლი დღესაც მილიონზე მეტი უდანაშაულო ადამიანია, მაშინ, რატომ უნდა დაისაჯოს მწერალი, რომელმაც ამხილა აღწერა უტყუარი ფაქტებით რეპრესიული რეჟიმის საშინელება?

პირიქით, საბჭოთა დიქტატურამ მიიღო უკიდურესი ზომა, — მწერლის ღრმა სურვილის წინააღმდეგ იგი მოსტაცა სამშობლოს და გადაასახლა უცხოეთში. კრემლის სამარცხვინო, მთელი განათლებული კაცობრიობა სასტიკი პროტესტით შეხვდა ამ ვერაქულ აქტს და დაჰკმო იგი. თითქმის ყველა სახელმწიფოს მეთაურებმა მოიხურვეს სოლჟენიცინის მოპატიება თავის ქვეყანაში.

ხოლო საერთო პროტესტს შეუერთდა არა მარტო სოციალისტები, რაც ნორმალურია, არამედ თითქმის ყველა კომუნისტური პარტიები.

ა. ზადრიძე.

დაპურობილი ერების პოლიტიკური კოტენციალი

რას წარმოადგენენ დაპურობილი ერები დღეს და რას
წარმოადგენდნენ ისინი ისტორიაში?

დღეს დაპურობილი ერები წარმოადგენენ ერთ მთლიან წყებას, (ერთ მთლიან კატეგორიას), რომელიც იბრძვის ერთ და იმავე მიზნისათვის — განთავისუფლებისათვის უცხო ერის ბატონობიდან. ვინაიდან, ყველანი დაპურობილნი არიან ერთ და იმავე ერის მიერ და ებრძვიან ერთდამავე ოკუპანტს, ყოველი მათი პოლიტიკური მოქმედება და ბრძოლა თავისთავად ერთდროულად ხდება და ამ მოქმედებათა კოორდინაციას ახდენს თვით ბუნება პოლიტიკური ვჭათარებისა.

გეოგრაფიულად ამ ერებს უკავიათ ერთი მთლიანი სივრცე. ეს სივრცე იწყება თეთრი ზღვის ნაპირებიდან,

მოსდევს ბალტიის ზღვას, მიდის შავ ზღვამდე და შავ ზღვის ნაპირებიდან, გადადის კასპის ზღვამდე. კასპის ზღვის ჩრდილოეთ ნაპირიდან ამ ერების სივრცე სწვდება ურალის მთებს და მდინარე ვოლგის შუა სივრცეს.

აღნიშნული სივრცე წარმოადგენს ერთ მთლიან განუყოფელ ზოლს. ეს ზოლი, როგორც გარდამავალი შუალედი, იმყოფება ორ დიდ ბუმბერაზიულ და ძირითადად განსხვავებულ ყვეყნებს შუა — აღმოსავლეთის და დასავლეთის შუა. ამ შუალედ სივრცეზედ, ხედებოდნენ ერთმანეთს აღმოსავლეთის და დასავლეთის ცხოვრებათა ყოველგვარი განსაზიერებანი. ამ სივრცეზედ მდებარეობდნენ ბევრი ე. წ. გეოგრაფიული „ხიდები“ „კარები“ და „გადასავლები“. აქ ხედებოდნენ ერთმანეთს დასავლეთის და აღმოსავლეთის კულტურა, ცივილიზაცია და ხელოვნების ყველა დარგი სამხედრო ხელოვნებასთან ერთად, საერთოდ, ყველაფერი ის, რაც ანსახიერებდა დასავლეთის და აღმოსავლეთის თავისებურებას. ამ სივრცეზე მცხოვრები ერები კარგად იცნობდნენ ამ ორივე მხარის მეზობლებს, როგორც აღმოსავლეთიდან ისე დასავლეთიდან.

დასავლეთს და აღმოსავლეთს რომ შეძლებოდათ მშვიდობიანი თანაარსებობა და თანაგანვითარება, მაშინ ამ შუალედში მყოფ ერების სივრცე იქნებოდა გამაერთებელი ხიდი ამ ორ კულტურისა და ამ ორ მსოფლიოსი. ეს იქნებოდა ბედნიერება მთელ კაცობრიობისთვის და განსაკუთრებით, მათ შუაში მცხოვრებ ერებისათვის. საუბედუროთ, როგორც დასავლეთს ისე აღმოსავლეთს ამოძრავებდა მხოლოდ დაპყრობის იდეა,—ეს გარეწობა იწვევდა განუწყვეტელ ბრძოლებს და ომებს. ამ მდგომარეობაში აღმოსავლეთ დასავლეთის შუალედი სივრცე შეიქმნა მუდმივი და გაუთავებელი ომების ველად.

ისტორიამ, თავის მსვლელობაში, ეს ტრაღედია ვაიმეორა დიდის სიზუსტით პირველ და მეორე მსოფლიო ომების დროსაც.

ამ ერების ტერიტორია, მუდამ მთავარ ბრძოლის ველს წარმოადგენდა. ეს ხდებოდა ისტორიის ყოველ დიდ მოძრაობის ხანაში. ამ სივრცეზე დასახლებული ერები წარმოადგენდნენ მუდამ, სამორტიზაციაო ბუფერს აღმოსავლეთის და დასავლეთის მუდმივ მეტო-

ქეობის და ბრძოლის პროცესში. სანამ, ამ ერებს ჰქონდათ ძალა და თავისუფლება, მათ შეაჩერეს აღმოსავლეთის ბევრი ისეთი შეტევები, რომელთაც ვერ მიაღწიეს დასავლეთამდის. ისტორიის მსვლელობაში, ამ ეოების არსებობა დასავლეთისათვის მფარველ კედლად იქცა. ამ ერების წინააღმდეგობამ აღმოსავლეთის მიმართ, დასავლეთს მისცა ის მშვიდობიანობა, რომლებმაც შექმნა დასავლეთ ევროპის ალორძინება და დასავლეთის კულტურის და ცივილიზაციის უმაღლესი განვითარება. ეს შუალედი სივრცე ჰქმნიდა ბუნებრივ წონასწორობას აღმოსავლეთის და დასავლეთის შორის.

საუბედუროდ, როგორც აღმოსავლეთი, ისე დასავლეთი ერთნაირად სცდილობდნენ ამ საამორტიზაციო სივრცის დანგრევას და დაპყრობას. მეცხრამეტე საუკუნის შუა წლებში, მთელი ეს ზოლი, თეთრ ზღვიდან კასპის ზღვამდე, დანგრეული და დაპყრობილი იქმნა. ყველა ის ერები, რომელნიც ცხოვრობდნენ ამ შუალედ ზოლში, დაპყრობილი იქმნენ ან ერთი ან მეორე მხრის მიერ. ამ ერების მთელი კრებული მოჰყვა დღევანდელ დაპყრობილ ერების წყებაში.

რამდენი ხანი გაგრძელდა ეს მდგომარეობა? მხოლოდ ნახევარი საუკუნე; დაახლოვებით 50 — 65 წელი. ეს იყო მოკლე ხანა ევროპის კოლონიალური იმპერიებისა. ევროპაში ამ დროს მეფობდა „სახაზინო“ იდეოლოგია: „რომ პატარა, ეროვნულ ნიადაგზე ჩამოყალიბებული სახელმწიფოთა ხანა გათავებულია და შეუძლიანთ იარსებონ მხოლოდ დიდ და მრავალ ერებზე დამყაობებულ იმპერიებს.“

დღეს ყველამ იცის რითი უპასუხა ისტორიამ ამ „სახაზინო“ პროპაგანდას.

უკვე თავისუფალნი არიან ცენტრალური აფრიკის პატარა ერები, რომელნიც ჯერ კიდევ ტომობრივ საფეხურზედ იმყოფებიან. მხოლოდ ევროპაში კი არიან დაპყრობილი და უფლება აყრილი ერები.

მეცხრამეტე საუკუნის მეორე ნახევარში, აქტიური ბრძოლა განთავისუფლებისათვის, დროებით შეწყვეტილი იქმნა დაპყრობილ ერების მთელ წყებაში. მიუხედავად ამისა, ამ ბრძოლის იდეა მძლავრ ცეცხლით ენთო ყველა ამ ერების ლიტერატურაში და მათ ხელოვნებაში.

არც ერთი ამ ჯგუფიდან არ შერიგებია თავის დამონებას. პირველ საშუალებასთანავე ყოველი დაპყრობილი ერი ავტომატიურად გადავიდა ღია აქტიურ განმანათლებლურ ფუნქციებზე ბრძოლაზე. აქტიურ ბრძოლის საშუალება მიეცათ მათ, ყველას ერთდროულად, პირველი მსოფლიო ომის დასასრულში. ყველამ ერთდროულად დაიწყეს ბრძოლა თავის სახელმწიფოებრივ უფლებათა აღსადგენად.

მთელ ისტორიის განმავლობაში, ამ ერების ეს ბრძოლა მთლიანად, დასავლეთის მშვიდობიანობის და უზრუნველყოფის დაცვად იქცა. საინტერესოა, რომ ამ ერებმა თავის ბრძოლით დასავლეთს უფრო მეტი მიანიჭეს, ვიდრე მოიპოვეს თვითონ. ეს მუდამ ასე ხდებოდა ისტორიაში. ბევრი ამ ერებიდან თავის მწარე ბრძოლაში ჰკარგავდა საკუთარ თავისუფლებას, მაგრამ ბრძოლით დასუსტებული აგრესორი ველარ აღწევდა დასავლეთს. ეს ისტორიული მოვლენა ამ ერების ცხოვრებაში დიდი სიზუსტით განმეორდა მეოცე საუკუნეშიც.

ამ ერების განმათავისუფლებელ ბრძოლამ, თავის დასაწყისშივე ბევრი ისეთი მოვლენები გამოარქვია, რომელთაც დღესაც, დღევანდელ პოლიტიკურ ბრძოლაში დიდი რეალური მნიშვნელობა აქვთ და, რომლებშიც დასავლეთი ჯერ კიდევ ვერ ერკვევა. სახელდობრ:

— ამ ერებმა ბრძოლის პირველ დღეებშივე გამოარქვიეს რომ მათ წითელ მოსკოვის სახით ებრძვის იწველი დამპყრობელი, ძველი მიზნებით და ძველი მეთოდებით.

— დღეს 50 წლის შემდეგ, უმრავლესობამ უკვე იცის, რომ საერთაშორისო ასპარეზზე წითელი ოქსეთი უცვლელად აწარმოებებს იმავე დამპყრობელ პოლიტიკას; რომელსაც იგი აწარმოებდა თავის სახელმწიფოებრივ ჩამოყალიბების პირველ დღიდან. ამ ერისთვის კომუნიზმი წარმოადგენს მორიგე საპროპაგანდო ნიღაბს.

— წითელ კრემლის სურვილი იყო, რომ ახლად განთავისუფლებული ერები დაეპყრო ე. წ. შინაგან გადატრიალების სახით და არა ახალი ოფიციალური ომით. რაც მან ვერ შესძლო. და იარაღით მოუხდა ყოველ ამ ერის ხელმეორედ დაპყრობა.

— ყოველ დაპყრობილ ერს კომუნიზმი მხოლოდ რუ-

სულ ხიშტებით მოახვიეს თავზედ.

— კომუნიზმი ჰქრება დაპყრობილ ერების წიაღში იმავე წამში, რომელ წამშიც იქიდან გადიან რუსულ ჯარის უკანასკნელი პატროლები.

ყველა ხსენებული მოვლენები გამორკვეულ იქმნენ 1918—20 წლების გამანთავისუფლებელ ბრძოლის დროს, განმეორდნენ 1945 წელში და მსოფლიომ ახალად იხილა 1956 და 1968 წლებში.

დღეს ყველა ეს ერები დაპყრობილნი არიან ხელმეორედ იმიტომ, რომ თავიანთ გააფთრებულ აგრესიულ ღწევაში, მათ ერთდროულად ეკვეთნენ, როგორც აღმოსავლეთის, ისე დასავლეთის ძალები. ყველაზე მეტი ზიანი ამ ერების თავისუფლებას მიაყენა დასავლეთმა, თავის მოკლემხედველობის, შეუგნებელ პოლიტიკით ამ საერთო უბედურობის ფორმალურ დაგვირგვინებათ და განსახიერებად შეიქმნა 1945 წ. ცნობილი იალტის კონფერენცია, რომელსაც კაცობრიობა მოიგონებს არა ერთხელ, შესაფერისი შეფასებით. ეს არ იყო პირველი მაგალითი, რომ დასავლეთს მოეპრა ის ტოტი, რომელზედაც თითონვე იჯდა.

რა პოლიტიკური მდგომარეობა შეიქმნა მსოფლიოში, როგორც საბოლოო შედეგი დაპყრობისა? დღეს ყოველი ერი, რომელიც მოკლებულია თავისუფლებას ზემოხსენებულ სივრცეზე, აღმოჩნდა ერთ და იმავე დამპყრობელის ბატონობის ქვეშ, — ყველანი დაპყრობილნი არიან მოსკოვის იმპერიის მიერ. ამის გამო დასავლეთი ზანზარებს თავის საძირკველში და გარკვეულად გრძნობს რომ მისი თავისუფალი არსებობა იმყოფება უშუალო ხიფათის წინაშე.

არსებულ მდგომარეობაში, პირველ ხიფათს წარმოადგენს უკანასკნელი კოლონიალური იმპერია ევროპის სიეცრზედ — მოსკოვის იმპერია. ამ იმპერიას არ შეუძლია იარსებოს, თუ იგი შეაჩერებს თავის ეროვნულ აგრესიულ დამპყრობელ პოლიტიკას, როგორც თავის შინაგან ცხოვრებაში, ისე საერთაშორისო სარბიელზედ. ეს იმპერია არსებობს მხოლოდ ამ დაპყრობათა გაქანების ინერციით და თუ ეს დაპყრობის ინერცია შეჩერებულ იქმნა, იგი იმწამსვე დაიშლება.

კრემლს საუცხოვოდ ესმის თავის იმპერიის მდგომარე-

ობა და მისი პოლიტიკური აგებულობის თავისებურობა, ამიტომ მისი საგარეო პოლიტიკა დგას ძალიან ძველ, მარტივ და პირდაპირ ნიადაგზე. ეს არის ძველი უცვლელი ხაზი რუსეთის აგრესიისა, გამოკვეთილი სრულიად ნათლად. კრემლს სურს, რომ დამონავებულ ერების სამხედრო პოტენციალით დაიპყროს დასავლეთი და მერე დამორჩილებულ დასავლეთის ძალით გაუმკლავდეს ჩინეთს და ამ გზით დაამყაროს თავის ჰეგემონია მსოფლიოზედ.

მიუხედავად იმ სიძნელებისა, რომელსაც განიცდის მოსკოვი თავის შინაგანვითარებაში და საერთაშორისო სარბიელზედ, იგი მაინც არ იღებს ხელს თავის ეროვნულ ტრადიციულ აგრესიის არც ერთ მიზნიდან, იგი მომაკვდავის კონფულსიით ებლაუჭება რუსეთის ძველ პოლიტიკურ ხაზს და კრემლი სრულიად მართალია, ვინაიდან მას კარგად ესმის, რომ ეს ხაზი წარმოადგენს ერთადერთ ძალას, რომელიც დროებით მაინც ჯერ კიდევ ასულდგმულებს ამ სუსტად შებლანდულ გიგანტს.

ბოლოს და ბოლოს, რა რეალურ ძალებზედაა დამყარებული რუსი ერის ეს ახირებული პრეტენზიები? ამის გამოსარკვევად არ არის საჭირო არავითარი ფანტაზია და თეორიული გამოკვლევანი. ისტორია გვაძლევს ამ საკითხის პასუხს ურყევ და კონკრეტულ ფაქტების სახით.

1919—20 წლების რუსეთის ლაშქრობამ სრულიად გამოარკვია, რომ რუსეთი მარტო თავის ეროვნული ძალებით, რომლის გამოყვანაც შეუძლიან მხოლოდ თავის ეთნოგრაფიული ტერიტორიიდან, ვერასდროს ვერ მისწვდება შუა ევროპას და მით უფრო, დასავლეთ ევროპის საზღვრებს. აქედან სრულიად ცხადათ სჩანს, რომ მოსკოვის მთელი აგრესია და მსოფლიოზედ გაბატონების პრეტენზიები დამყარებულია მხოლოდ და მხოლოდ დაპყრობილ ერების სამხედრო პოტენციალზე, ე. ი. ამ ერების სტრატეგიულ მნიშვნელობაზედ, მათ ტერიტორიის ეკონომიურ შესაძლებლობაზე, ამ ერების ცოცხალ ძალებზედ, რომელნიც თუ დაუჯერებთ ლენინს, ჯერ კიდევ 1917 წელში წარმოადგენდნენ იმპერიის მოსახლეობს 57 პროცენტს.

დაპყრობილ ერების ეს სამხედრო და ეკონომიური პოტენციალი არღვევს დღეს მსოფლიოს პოლიტიკურ წონასწორობას, და შეუძლებელ ჰყოფს მკვიდრ და ხანგრძლივ ზავის დამყარებას. თუ ეს საომარი პოტენციალი მოხსნილი იქმნა მოსკოვის იმპერიალიზმის სამხედრო მანქანიდან, მაშინ კაცობრიობა შესდგება სრულ განახლების და ხანძლივი დამშვიდების ნიადაგზედ.

დღეს მსოფლიოს დამშვიდების და მის თავისუფალ ნაწილის ყოფნა არ ყოფნის საკითხი დამოკიდებულია რუსეთის მიერ დაპყრობილ ერების განთავისუფლების საკითხზედ. თუ დასავლეთს სურს, რომ შეივრჩინოს საკუთარი თავისუფალი არსებობა, დაპყრობილი ერები უნდა განთავისუფლებულნი იქმნენ რუსეთის ბატონობიდან, იმისდა მიუხედავად, რუსეთის სათავეში იდგება მეფის თუ კომუნისტების მთავრობა.

ნუკლეარურ იარაღის არსენალი, შორსმწდომი რაკეტების რიცხვი, ასტრონავიკის სივრცის გამოყენება; ყველაფერი ეს იძლევა, მხოლოდ, დროებით ტაქტიკურ წარმატებას და მორიგე შეტაკების მოგების იმედს. მაგრამ არას შემთხვევაში არა ჰქმნიან პირობებს, ქალთა მკვიდრ წონასწორობისა და ხანგრძლივი ზავის დამყარებისა.

დასავლეთი გრძნობს თავის მდგომარეობის ჰთელ სიძნელეს და დაეძებს საკუთარ თავისუფლების გადარჩენის საშუალებებს. ამის ძიებაში უფრო და უფრო ხშირად ისმის გაერთიანების რჩევა. რა არის გაერთიანება და ვის და როგორ გაერთიანებას შეუძლიან მოუტანოს მსოფლიოს მისი სანატრელი მშვიდობიანობა?

ვის გაერთიანებას შეუძლიან მოუტანოს მსოფლიოს ძალთა მკვიდრი წონასწორობა? თუ ვიგულისხმებთ მარტო დასავლეთ ევროპის გაერთიანებას — ეს არის მხოლოდ კონცხი ევრაზიის კონტინენტისა და ეს იქნება არა გაერთიანება, არამედ მხოლოდ მორიგე კოალიცია ამ სივრცის სახელმწიფოებისა. ასეთი კომბინაციები ბევრი იყო ისტორიის ვითარებაში და ამ კომბინაციებმა ბოლოს და ბოლოს მსოფლიო მიიყვანეს დღევანდელ მდგომარეობამდის.

ვანო ნანუაშვილი.

წერილები გერმანიიდან

1

„ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციის
წლისთავი.“

„ყოველ ადამიანს აქვს რწმენისა და მისი გამოთქმის თავისუფლება. ეს უფლება შეიცავს: ადამიანის უფლებას დაუბრკოლებლად გაჰყვეს თავის რწმენას და თავისუფლად მოძებნოს, მიიღოს და გაავრცელოს ინფორმაციები და იდეები ყოველი საშუალებით სახელმწიფო საზღვრების დამოუკიდებლად.“

ასეა ნათქვამი „ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციაში.“ რომელიც 1948 წლის დეკემბერს მიიღო გაერთიანებულ ერების ორგანიზაციის გენერალურმა ასამბლეამ და რომელსაც შემდეგ, ხელი მოაწერა საბჭოთა კავშირის მთავრობამაც.

ისმება კითხვა: როგორ ტარდება ეს დებულება ეჭვარებაში? მსოფლიოს ნამდვილი დემოკრატიული მთავრობები ყოველნაირად უწყობენ ხელს ყოველი ჯურის ინფორმაციისა და იდეების თავისუფლად დინებას, რის შედეგია ის, რომ საფრანგეთის, ინგლისის, შვეიცარიის თუ დანიის მოსახლეობას სრული თავისუფლება გააჩნია იწამოს ის იდეა, რომელიც ამა თუ იმ პირს სურს; მიიღოს ინფორმაცია, საიდანაც მას სურს. სახელმწიფო, მთავრობა ხელს კი არ უშლის იდეების, ინფორმაციების თავისუფალ დინებას, არამედ—პირიქით—ის ხელს უწყობს იდეების, ინფორმაციების გავრცელებას სახელმწიფო საზღვრების მიუხედავად.

შეებო რა ურთიერთ კავშირების გაფართოებას საბჭოთა კავშირსა და საფრანგეთს შორის, საფრანგეთის პრეზიდენტმა პომპიდუმ — ბრეჟნევის მიღებისას ვერსალში, 1971 წლის 26 ოქტომბერს, სხვათა შორის, განაცხადა:

„მე ვისურვებდი, რომ . . . გაზშირდეს შეხვედრები ერთმანეთს შორის; იმისათვის, რომ პატივი ვცეთ და გავიგოთ ერთმანეთის, პირველყოვლისა საჭიროა ერთმანეთის უკეთესად გაცნობა. აი, კერძოდ, რატომ გამოვთქვამ ადამიანების შორის კონტაქტების გაფართოების სურვილს. . .“

1972 წლის 11 ივლისს, საგარეო საქმეთა მინისტრმა ვალტერ შელმა კი, განაცხადა:

„ინფორმაციებისა და იდეების გაცვლა, ჩვენის აზრით, უნდა იყოს ერთერთი მთავარი თემა კონფერენციისა...“ (ლაპარაკია, ევროპის უშიშროებისა და თანამშრომლობის კონფერენციაზე, რომლის მოწვევას ასე დაჟინებით მოითხოვს საბჭოთა ხელმძღვანელობა.) იდეებისა და ინფორმაციების გაცვლის გარეშე, ევროპის ხალხებს შორის კონტაქტების გარეშე შეუძლებელია გრძელვადიანი შეთანხმებების მიღწევა.“ — დასძინა შელმა.

მაგრამ, სამწუხაროდ, კომუნისტური ქვეყნების ხელმძღვანელები, და პირადად ბრეჟნევი, სასტიკი წინააღმდეგი არიან ინფორმაციისა და იდეების გაცვლისა.

„ეცდილობთ რა თანაარსებობის პრინციპების განხორციელებას, განაცხადა ბრეჟნევმა — ჩვენ ჩვენს თავს ვაბარებთ ანგარიშს, რომ წარმატება ამ მნიშვნელოვან საქმეში, არავითარ შემთხვევაში არ ნიშნავს იდეოლოგიური ბრძოლის შესუსტების შესაძლებლობას. პიოიჭით, უნდა ვიყოთ იმისთვის მზად, რომ ეს ბრძოლა გაძლიერდება, გახდება უფრო კიდევ მწვავე...“

ანალოგიური აზრი გამოთქვა მიხეილ სუსლოვმაც საზოგადოება „ცოდნის“ მეექვსე ყრილობაზე, 1972 წ. 20 ივნისს:

„... განსაკუთრებით მწვავე ხდება ბრძოლა სწორედ იდეოლოგიების სფეროში, სადაც არ არსებობს და არ შეიძლება არსებობდეს მშვიდობიანი თანაარსებობა სოციალიზმსა და კაპიტალიზმს შორის“. და ანალოგიურ აზრებს გამოსთქვამენ კომუნისტური ქვეყნების ყველა ხელმძღვანელნი, რა თქმა უნდა, მოსკოვის პარტბელმძღვანელობის ბრძანების შესაბამისად.

ამგვარად, ერთი მხრივ, — ინგლისში, საფრანგეთში თუ დასავლეთ ევროპის სხვა ნამდვილ დემოკრატიულ სახელმწიფოში მოსახლეობას გააჩნია ინფორმაციებისა და იდეების მიღების, რწმენისა და მისი გავრცელების სრული თავისუფლება. ამ ქვეყნებში არსებობს მრავალპარტიული დემოკრატიული სისტემაც რის შედეგად, ქვეყნის შიგნით უზრუნველყოფილია ინფორმაციებისა და იდეების თავისუფალი დინება; და — მეორე მხრივ — კომუნისტური ქვეყნები, საბჭოთა კავშირის მეთაურობით, სადაც მოსახლეობისათვის ხელმისაწვდომია გაცე-

ნოს მხოლოდამხოლოდ იმ იდეოლოგიას და მიიღოს ის ინფორმაცია, რომელსაც აწვდის ხალხს ამ ქვეყნების პარტიელმძღვანელობა!

და მიუხედავად იმისა, რომ ბრეჟნევი და მისი მომხრეები ასე ბევრს ლაპარაკობენ საერთაშორისო დაძაბულობის განმუხტვაზე, საერთაშორისო თანამშრომლობაზე — ყველა იდეას, ყველა ინფორმაციას, რომელიც მოსკოვური კომუნიზმის დოკუმენტებში არ ეტყევა, — სამკვდროსასიცოცხლო ბრძოლას უტყუადებს, როგორც ქვეყნის შიგნით, ისე ქვეყნის გარეთაც. ამით კი საბჭოთა მთავრობა არღვევს „ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციის“ მე-19 მუხლს, დეკლარაციისა, რომელიც 1948 წლის 10 დეკემბერს მიიღო და დაამტკიცა ვაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალურმა ასამბლეამ და რომელსაც ხელი მოაწერა თვით საბჭოთა მთავრობამაც. სავალალოა რომ, ჩვენც, ქართველები, საქართველო მოქცეულია მოსკოვის პარტიელმძღვანელობის ბატონობის ამ სფეროში და ჩვენს ქვეყანაშიც, საქართველოშიც აღკვეთილია ინფორმაციებისა და იდეების თავისუფალი დინების შესაძლებლობა.

2

დახურული მალაზიები.

„მოსკოვში, გრანოვის ქუჩაზე დგას ერთი ძველი, რევოლუციამდე აშენებული სახლი, რომელიც განსაკუთრებით არაფრით არ გამოირჩევა. პირველ სართულის ფანჯრები მკრივადაა შეღებილი თეთრად. შესასვლელთან კი არის მოკრძალებული წარწერა: „სამკვები ბიურო“. ეს სახლი ცოცხლდება ნაშუადღევის ხუთი საათის შემდეგ. სახლთან ჩერდებიან შავი ფერის „ეოლგები“ გაჭიმული შოფერებით საჭეებთან; მანქანებიდან ვადმოდიან სერიოზული, კარგად ჩაცმული ადამიანები და შედიან სახლში. უკან ბრუნდებიან ცოტა ხნის შემდეგ, მოაქვთ დიდი მოცულობის შეხვეული საქონელი, ჯდებათ ისევ პერსონალურ „ეოლგებში“ და მიდიან...

ალბათ, იკითხავთ, რა არის ამ სახლში?

ამ სახლშია, მრავლიდან ერთი ე. წ. „დახურული მალაზია“, რომელშიც ადამიანები, რომლებიც განსაზღვრუ-

ლი, ასე ვთქვათ, „თანამდებობის პირები“, შელავათიან ფასებში ყიდულობენ იმ პროდუქტებს, რომელთა შიგნითაა შეუქცებელია ჩვეულებრივ მაღაზიებში! და ამგვარი მაღაზიები არსებობს არა მარტო მოსკოვში, არამედ თბილისში თუ სხვა ქალაქებში, რომლებშიც „თანაჰდებობის პირები“ ყოველი სახის პროდუქტს თუ საქონელს ყიდულობენ იაფად, რომლებიც საბჭოთა კავშირის, და ამით საქართველოს ჩვეულებრივი მოქალაქეებისათვის ხელმიუწდომელია!

გავეცანი რა ნორვეგიის ჟურნალისტი ჰეგეს ამ წიგნს გამახსენდა ერთი, თავის დროზე, საქართველოში ყველასათვის კარგათ ცნობილი ფაქტი: როცა 1913 წლის 26 მაისს საქართველოს დამოუკიდებლობა გამოცხადდა, საქართველოს პირველ პრეზიდენტად საქართველოს დამფუძნებელმა კრებამ — ნოე ჟორდანიას აირჩია. საქართველოს პრეზიდენტი, დამოუკიდებლობის გამოცხადების პირველხანებში ეკონომიური სიძნელების არაებობის გამო — კვების პროდუქტებს ლანჩხუთიდან ჯიბულობდა მისი მშობლებისაგან; და ნოე ჟორდანიას ეკუთვნის უთქვამს: „ვერ წარმომედგინა, რომ ჩემი შვილი საქართველოს პრეზიდენტი გახდებოდა და მე ჭადის ფქვილსაც კი ლანჩხუთიდან გაუგზავნიდით!“ და არა მარტო ნოე ჟორდანიას, არამედ დამოუკიდებელი საქართველოს მთავრობის ყველა წევრი, ყველა პასუხისმგებელი პირი გამსჭვალული იყო იმ შეგნებით, რომ მათ არ ჰქონდათ უფლება უკეთესად ეცხოვრად, ვიდრე ცხოვრობდნენ იმ დროს საქართველოს რიგითი მოქალაქეები. ასეთი მთავრობა, ასეთი წესწყობილება დემოკრატიული ბოლშევიკებმა მონათლეს „ბურჟუაზიულად“, იარაღის ძალით დაიპყრეს და ახლა — 50 წლის შემდეგ ეს, ე. წოდებული „თანამდებობის პირები“ თაკილებენ ისე იცხოვრონ. როგორც საქართველოს თუ საბჭოთა კავშირის რიგითი მოქალაქეები ცხოვრობენ, და ამიტომ შემოიღეს ეს ე. წ. „დახურული მაღაზიების სისტემა“, რომლებშიც მხოლოდ მათთვის იშოვება ყოველი სახის პროდუქტი და საქონელი და ისიც შელავათიან ფასებში.

ნორვეგიულ ჟურნალისტთან ერთად, ჩვენც ვაყენებთ კითხვას: ვითომ ეს არის სოციალიზმი?

ინფორმაციის გაცვლა - გამოცვლის გამო.

1972 წლის 26 ოქტომბრის გაზეთ „კომუნისტში“, ბ-ნი ნ. ბეთანიშვილი წერს, რომ უკანასკნელ წლებში გაფართოებულა საქართველოს ტელევიზიისა და რადიოს საერთაშორისო კავშირები. წარმოებს პროგრამების გაცვლა პოლონეთის, გერმანიის დემოკრატიულ რესპუბლიკის, ბულგარეთის, უნგრეთისა და სხვა ქვეყნების ტელერადიოსადგურებთან; ჩამოდიან ამ ქვეყნების ჟურნალისტები საქართველოში, იღებენ ტელეფილმებს, ამზადებენ გადაცემებს საქართველოს შესახებ და სხვ. ეს, უდაოა, დიდი მისასალმებელი საქმეა.

მაგრამ, რატომაა დღემდე ამგვარი ტელე—რადიოკავშირები, როგორც ამას ნ. ბეთანიშვილი ამბობს, „მოძმე სოციალისტური ქვეყნებით“ შემოფარგლული? ამგვარი ტელეგადაცემებისა და რადიოგადაცემების გაცვლა-გამოცვლა რატომ უნდა ჩაიკეტოს მხოლოდ კომუნისტურ ქვეყნებში? მაგალითად, პოლონეთის ტელევიზია, უკვე დიდი ხანია განშორდა კომუნისტური ქვეყნების საზღვრებს და აწყობს „პოლონური კულტურის კვირეულს“ ევროპისა და მსოფლიოს სხვა კონტინენტების ტელესადგურებში. და „პოლონური კულტურის კვირეული“ ისეთი პოპულიარული გადაცემა გახდა, მაგალითად, საფრანგეთის ტელემყურებლებში, რომ ზოგიერთი გადაცემები გაიმეორეს კიდევ. და აქ გვებადება კითხვა: რატომ არ ამყარებს საქართველოს ტელევიზია და რადიო პირდაპირ კავშირებს არაკომუნისტურ ქვეყნებთანაც?

გვინდა დავიჯეროთ, ამ მიმართულებით გადადგამს სათანადო ნაბიჯს საერთაშორისო ტელეკავშირების მთავარი რედაქტორი ბ-ნი ნ. ბეთანიშვილი და ისიც გვინდა დავიჯეროთ, რომ ევროპის თუ ამერიკის დემოკრატიული ქვეყნების ტელესადგურები მიესალმებიან ტელე და რადიოპროგრამათა ამგვარ გაცვლას. რა თქმა უნდა, ჩვენ კარგად ვიცით რომ საქართველოს ტელე — თუ რადიო გადაცემა, ცოტად თუ ბევრად, „შეღებილია“ „საბჭოურად“, ე. ი. საქართველოს, ჩვენი ერის ნამდვილ მისწრაფებებს არ ემთხვევა. მაგრამ, ისიც კარგი საქმეა

გავაგებინოთ მსოფლიო საზოგადოებრიობას, რომ საქართველო რუსეთი არ არის და ქართველები რუსები არ არიან! და ამ მიმართულებით დიდი სამსახურის გაწევა შეუძლია ტელეპროგრამების საერთაშორისო გაცვლა-გამოცვლას.

კ. ინახარიძე.

ევროპის განსაჯირი

სურვილი ევროპის გაერთიანებისა ძველთა ძველია, ის რაც დღეს ჩვენ თვალწინ მიმდინარეობს, არა ერთჯერ წამოჭრილა სხვადასხვა ისტორიულ ხანაში. საგარეო საფრთხე, თუ შიდა ეკონომიური და ტერიტორიალური მოწყობის საჭიროება, იწვევდა სახელმწიფო მოღვაწეთა და პოლიტიკურ ჯგუფთა ცდებს, ევროპის ქვეყნების ფედერაციის თუ კონფედერაციის საფუძველზე მოსაწყობად. მე-15 თუ მე-16 საუკუნეებში თურქების შემოსევის საფრთხემ, გაერთიანების არა ერთი პროექტი წარმოშვა. საკმარისია გავიხსენოთ, თურქებისაგან ჰუნგრეთის დაპყრობის შემდეგ, ბოჰემის მეფის 26 მუხლისაგან შემდგარი პროექტი. მე-19 საუკუნეში სან-სიმონის კაპიტალური შრომა. სან-სიმონისტების პროექტი ევროპის კონფედერაციის შესახებ. მეორე რესპუბლიკის ხანაში, ვიქტორ ჰიუგოს ცნობილი მანიფესტი, მისი მხურვალე მოწოდება ევროპის გასაერთიანებლად. უკანასკნელ დიდი ომის შემდეგ ფრანგ სოციალისტების ლიდერმა ლეონ ბლუმმა გამოაქვეყნა ფრიად დასაბუთებული წერილები — ევროპის ფედერაციის შესახებ და სხვ.

სამწუხაროდ, მე-19 საუკუნის ცდებს პრაქტიკული ნაყოფი არ გამოუღია. საჭირო იყო 1914 წლის ომი და მისგან გამოწვეულ ქვეყნების განადგურება, რომ გაერთიანებაზე ზრუნვა კვლავ განახლებულიყო.

ერთა ლიგის ფარგლებში დაარსდა ევროპის ეკონომიური საბჭო, რაიონული კავშირები, რომლებმაც სული დალიეს და ცხადია, რაიმე სახელმწიფოებრივ, პოლიტიკურ გაერთიანების საქმეს წარმატება არ უხილავს.

მეორე დიდი ომის შედეგებმა, გამარჯვებულთა შორის რუსეთის შემოჭრამ, შექმნა სრულიად ახალი პირობები, რაც ევროპის გაერთიანებას წინ ეღობება, და უქმნის მას მძიმე, განსაკუთრებულ მდგომარეობას.

ეს გარემოება ნათელი გახდება თუ გავიხსენებთ, რომ საბჭოთა რუსეთმა მემკვიდრეობით მიიღო, პეტრე დიდისაგან დატოვებული ანდერძი შესასრულებლად, სახელდობრ, გასვლა და გამაგრება წყნარ ოკეანეზე, ციმბირის წინ, რაც ნიკოლოზ მეორემ მოშინჯა, მაგრამ დამარცხდა, გზის გაკაფვა ატლანტიკის ოკეანესკენ — ბალტიის და ევროპის წინ. ამას თან ერთვის ლენინის ანდერძი, — სოციალ—პოლიტიკური, რაც უნდა გამოიხატოს საბჭოთა რუსეთ — კაპიტალისტურ ქვეყნების დაჯახების აუცილებლობაში, შეურიგებელ იდეოლოგიურ ბრძოლის აუცილებლობაში...

კრემლის აგრესიული პოლიტიკის გამოაშკარავებამ, რაც გამოიხატა არა ერთ ხელშეკრულებათა დარღვევაში და ერების დაპყრობაში, შეუძლებელია არ მოაპყლოდა თავდაცვითი ორგანოს დაარსება ატლანტიკის კავშირის სახით, რამაც გამოიწვია თავის დროზე „წყევულ იმპერიალიზმზე“ თავდასხმები. ცივი ომი დაიწყო და გაშმაგებული ტემპით განვითარდა.

ამ დროს სტალინმა თავის ბოროტი სული საიქიოს ჩააბარა. საბჭოთა შინაური, უმთავრესად, ეკონომიური კრიზისების სიხანგრძლივე და გარღმავება მოითხოვდა დასავლეთზე თავდასხმის შენელებას, რამაც წარმოშვა, ე. წ. თანაარსებობის თეორიის პრაქტიკული ვატაობების საჭიროება. კრემლის ახალ ბატონებს არ დავიწყებიათ ლენინის დარიგება: „პერმანენტულ ბრძოლაში ზდება შესვენება, სათანადო ფორმის გამონახვა ორ სხვა და სხვა სამყაროს შორის დროებით დაზავება“. გვახსოვს მოლოტოვის მიერ წარმოდგენილი გეგმა ამ ქვეყნად მშვიდობიანობის დასამყარებლად. ამ გეგმის განცხრილვიდან აშკარად გამოჩნდა ნამდვილი ზრახვები, რაც ევროპის საზოგადოებრივ ასპარეზზე იქნა გამოტანილი, სახელდობრ: ევროპის კოლექტიური თავდაცვის მოსაშლელად მოკავშირეთა შორის შუღლის ჩამოგდება, ევროპიდან ამერიკის განდევნა, გერმანიის იზოლიაციაში მოჩიდნა, მისი ნეიტრალიზაცია.

თანაარსებობის მოქადაგე გადაშენდა ამ ქვეყნიდან და მისმა მემკვიდრემ აიღო კურსი არა ახალი საგარეო პოლიტიკისა, არამედ, შეიძლება უფრო მოხდენილად ცდილობს გაატაროს საერთაშორისო დაძაბულობის შენელება და გამოდის მშვიდობიანობის და ხალხთა შორის მეგობრობის მებაირახტედ. ამაზე იტყვიან: „ცხვარი მგლის ქურჭში“.

ასეთი იყო ბრეჟნევი—ნიქსონის შეხვედრა, რასაც უნდა მოჰყოლოდა, ცივი ომის შეწყვეტა. მოხდა წინააღმდეგი, მსოფლიოს საზოგადოებრივ ასპარეზზე აზრთა მძაფრი დაპირისპირება უმთავრესად, ევროპის ერთა შორის. აღიმართა აჩრდილი იალტის, სადაც გამარჯვებულთა მეთაურობამ გაიყო სფერო გავლენისა.

ვაშინგტონ—მოსკოვის შეთანხმებამ გამოძახილი პოვე ევროპის მოსამზადებელ კონფერენციის ყრილობაზე ჰელსინკში, სადაც მოსკოვს წარუდგინეს მოთხოვნილე ბანი: თავისუფალი მიმოსვლა, თავისუფლად აზრთა გაცვლა-გამოცვლა, ინფორმაციის მიწოდების თავისუფლება. მოსკოვის წარმომადგენელმა მოთხოვნები ყრუდ ჩაატარა. — ამ მხრივ, ენევეაშიც რჩება წამოყენებული საკითხები გადაუჭრელი, სხვადასხვა საერთაშორისო მნიშვნელობის პრობლემებიც, როგორც არის ახლო აღმოსავლეთის, განიარაღების და სხვ.

ამ დროს ევროპის ქვეყნების ინტერესთა დაპირისპირება, უდიდეს საფრთხეს უმზადებს თვით ამ ქვეყნებს. ევროპიელთ არ აღმოაჩნდათ ერთი მთლიანი პოზიცია, არა მარტო ისეთ მწვავე და მტკივნეულ საკითხზე, როგორც არის სანავთო პოლიტიკა, არამედ სხვა კარდინალურ საკითხებში.

დასავლეთ გერმანია იხედება აღმოსავლეთისაკენ, მის სხეულს მეორე ნაწილისაკენ, მას სურს ხელი არ შეუშალოს ევროპამ — დაწყებულ ევოლიუციას ამ მხრივ. ამავე დროს იგი დაკავშირებულია შეერთებულ შტატებთან ეკონომიურად და ფინანსიურად. ინგლისის საგარეო პოლიტიკა ტრადიციულად ემთხვევა ამერიკისას იტალიის პოზიციას ევროპის ოჯახში განსაზღვრავს ხმელთაშუა ზღვის პრობლემა. რაც შეეხება საფრანგეთს მისმა წარმომადგენელმა მკაფიოდ გამოხატა მისი სურვილი; ევროპა ევროპელი. პოლიტიკურად—ეკო-

ნომიურად, რომელიმე სახელმწიფოს გავლენისაგან სრულიად დამოუკიდებელი.

თუ მივიღებთ მხედველობაში ევროპის გეოგრაფიულ და ეკონომიურ ვითარებას, — ეს უკანსკნელი პოზიცია უსათუოდ რეალობას უახლოვდება.

ევროპის ცხრა ქვეყნის ეკონომიური კავშირი, რომლის საძირკველზე უნდა აღმართულიყო პოლიტიკური შენობა, წარმოადგენს დიდ პოტენციალურ ძალას. მისი ტერიტორია შეიცავს 250 მილიონ მცხოვრებთ, ანუ 23 პროცენტით მეტს ვინემ შეერთებული შტატები. ის წარმოადგენს საბჭოთა კავშირთან შედარებით ძლიერ ეკონომიურ ერთეულს, მისი საგარეო ვაჭრობა გაცილებით მეტია ვინემ ამერიკა და იაპონია ერთად შეერთებული. ე. წ. ატლანტიკის სამხედრო კავშირში ევროპას ჰყავს 2.450.000 მხედარი. საფრანგეთ—ინგლისის თერმო-ნუკლეარული იარაღი საგრძნობ სიძლიერით გამოიყურება.

მიუხედავად ამისა, ევროპის ერთგული მოკავშირის, ამერიკის გარეშე—მისი თავდაცვითი შესაძლებლობა სრულიად განსაზღვრულია, იმ უმთავრეს შეურყევ მიზნების გამო, რომელსაც ისახავს კრემლი, რაც მოკლედ ზევით მოვიხსენიეთ. ამას ემატება, აღმოსავლეთიდან მოწოლილი შიშის აჩრდილი, რომელმაც თანდათანობით ღებულობს სერიოზულ ხასიათს. ცენტრალურ ევროპაში ჩინეთის გავლენის შემოჭრამ კიდევ უფრო დააფრთხო მოსკოვი.

ისმება საკითხი, რატომ ასე თავგამოდებით ზრუნავს მოსკოვი,—ევროპის ქვეყნების დასაცავად? ამის პასუხი მოგვცა კანცლერ ადენაუერმა, თავის მემუარებში: „მოსკოვის საგარეო პოლიტიკა მიმართულია ევროპის უშიშროების ორგანოების დასანგრევად“—ო. ე. ი. ატლანტიკის კავშირის დაშლა, ამერიკის ევროპიდან მოცილება...

დასავლეთის საზღვარზე საბჭოთა მთავრობას დაბანდებული ჰყავს რამოდენიმე ასეული დივიზია, მრავალი სხვადასხვა მოდერნული იარაღით...

ამ დროს ევროპის პოლიტიკური გაერთიანება მხოლოდ გზების და ფორმების ძებნაშია, — უპირველესად კოვლისა. ევროპა—ამერიკის ურთიერთობის გარკვევა—აი. ამერიკის მჭიდრო თავდაცვითი კავშირმა ჯერ დიდ

ომში იხსნა ევროპის ცივილიზაცია. ევროპის სასიცოცხლო ინტერესები მოითხოვს, ამერიკის დიდ დემოკრატიულ სახელმწიფოსთან მჭიდრო კავშირს, რასაკვირველია, ერთი პოლიტიკური სახით, ერთი მთლიანი ფრონტით.

გ. სინაურიძე.

ახალი დამოუკიდებელი სახელმწიფო

გ რ ე ნ ა ლ ა

მეორე მსოფლიო ომის შემდგომი პერიოდი სწრაფი დეკოლონიზაციით ხასიათდება. ისეთი დიდი იმპერიები რუსეთიც იყო დიდი ბრიტანეთი, საფრანგეთი, ზელანდია და ჰოლანდია, თუმცა არც თუ დიდი ხალხია, -- მაინც ერთი მეორეზე ანთაეისუფლებენ „მზრუნველობისაგან“ ქვეყნებს აზია-აფრიკის კონტინენტზე.

ამგვარად, თუ მხედველობაში არ მივიღებთ პორტუგალიის იზორილებულ ჯიუტობას, დეკოლონიზაცია ძირითადად დამთავრდა არა კომუნისტურ სამყაროში. ამ ისტორიული პროცესისათვის მეტად მნიშვნელოვანია ისიც, რომ დიდი კოლონიური იმპერიების დაშლა და კოლონიურ მდგომარეობაში მყოფ ქვეყნების დამოუკიდებელ სახელმწიფოებათ გამოცხადება ძირითადად უსისხლოდ ჩატარდა. ამხრივ გამონაკლისი იყო მხოლოდ ალჟირი სპეციფიური პირობების გამო. მეორე ომის დამთავრების შემდეგ, დასავლეთის კოლონიური იმპერიის მთავრობები მივიდნენ იმ დასკვნამდე, რომ კოლონიურმა ურთიერთობამ დრო მოჰპაჰა და დღეს თუ ზვალ კოლონიური ქვეყნები ეროვნულ სუვერენობას ძალით მოიპოვებენ თუ მათი მისწრაფება დამოუკიდებლობისაკენ არ დაგვირგვინდებოდა მოლაპარაკებითა და შეთანხმებით. კოლონიურმა იმპერიებმა, თან ნათლად განსჭვრიტეს რომ კოლონიური ურთიერთობა ქვეყნებს შორის, ე. ი. ერთის მეორეზე ბატონობა, სხვა, რალაც ახალი ურთიერთობით — თავისუფალი ქვეყნების, დამოუკიდებელი სახელმწი-

ფოების თანაბარუფლებიანი ურთიერთობით უნდა შეცვლილიყო. ასეც მოხდა!

ამგვარად, მეორე ომის დამთავრებისთანავე ზედიზედ აღსდგა ათობით კოლონიური ქვეყნები და მოიპოვენ რა დამოუკიდებლობა, თუმცა მოკრძალებით, მაგრამ თამამად შევიდნენ თავისუფალ ერთა ოჯახში, როგორც ღირსეულნი და თანასწორნი.

მათ სიტყვას დღეს ყურს უვდებს და ანგარიშს უწევს მთელი მსოფლიო, უძლიერესნიც კი.

უცნაურია, მაგრამ ფაქტია ისიც, რომ მპყრობელისა და პყრობილის განქორწინება ურთიერთგაგების გზით წარიმართა: კოლონიურმა სახელმწიფოებმა დეკოლონიზაციისთანავე ეკონომიურს, ფინანსური და ტექნიკური დახმარება შესთავაზენ გუშინდელ კოლონიურ ქვეყნებს, რომლებსაც ამჟამად განვითარებული ქვეყნები ეწოდება.

ამგვარად საერთაშორისო ურთიერთობაში დამყარდა სულ სხვაგვარი, ახლებური დამოკიდებულება — დაფუძნებული თანასწორუფლებიანობაზე, მოკლებული შურსა და მტრობას, დამცირებასა და ანგარებას.

ამ ხანებში დასავლეთის ქვეყნების რადიო-სადგურებმა, საერთო ინფორმაციის დასასრულს, გამოაქვეყნეს ერთი ლაკონიური ცნობა, რომელიც იუწყებოდა, კიდევ ერთი ახალი დამოუკიდებელი სახელმწიფოს შექმნას. ეს ქვეყანა გახლავთ ვულკანური წარმოშობის კუნძული გრენადა, რომელიც მდებარეობს ცენტრალურ ამერიკაში, მცირე არქიპელაგში. მისი ფართობი უდრის 344-ს კვადრატულ კილომეტრს, მოსახლეობა 110.000 სულს. მისი დედა-ქალაქია სენტ-ჯორჯესი—20.000 მცხ. ამ ახალი სახელმწიფოს მოსახლეობის უმრავლესობა ზანგებია, სარწმუნოება კათოლიკური.

ეს პატარა კუნძული, რომლის აღმოჩენა დიდი მოგზაურის ქრისტეფორე კოლუმბის სახელს მიეწერება, ჯერ ესპანეთის სამფლობელო გახდა, შემდეგ ფრანგებმა იგდეს ხელთ, დაბოლოს იქ ინგლისელები გაბატონდნენ.

ამგვარად, მსოფლიო რუკაზე აღმოცენდა კიდევ ერთი დამოუკიდებელი სახელმწიფო, რიგით 28-ე, ამერიკის კონტინენტზე, და 150-ე მსოფლიოში, რომელიც ტერიტორიით, მოსახლეობის რაოდენობითა და ბუნებრივ რე-

სურსებით უმნიშვნელო ქვეყანაა და რომელიც, ამავე დროს, მაპატიონ გრენადელებმა, ვერ დაიტრახებებს ვერც დიდი ცივილიზაციით, ვერც სახელმწიფოებრივი გამოცდილებით და მკაფიოდ ჩამოყალიბებული ეროვნულობით. თვით ეს ფაქტი კიდევ ერთხელ გვიჩვენებს ნათლად — თუ რა დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს ხალხის ენა-სურვილს დასავლეთის სამყარო, როცა საქმე ნაციონალურ დამოუკიდებლობას ეხება, და რა უსუსურად გამოიყურება ჩვენი ქვეყნის პარტიული პროპაგანდა, როცა იგი ასე უსირცხვილად გაიძახის დასავლეთურ კოლონიალიზმსა და იმპერიალიზმზე.

რა მდგომარეობაა ამ მხრივ საბჭოურ სამყაროში? მართალია მსოფლიო რუკებზე აღნიშნულია მდიდარი ისტორიის, ცივილიზაციის, ბუნებრივი რესურსებით მდიდარი და სახელმწიფოებრივი გამოცდილების მქონე ისეთი ქვეყნები, როგორცაა საქართველო, აზერბაიჯანი, სომხეთი და სხვა ე. წ. „მოკავშირე რესპუბლიკები“, მაგრამ აღნიშნული არიან არა როგორც დამოუკიდებელი სახელმწიფოები, არამედ როგორც პერიფერიები საბჭოთა კავშირისა, რომელსაც უცხოეთში, უბრალოდ, რუსეთს უწოდებენ.

დღეს მსოფლიოში არის ერთადერთი იმპერიალისტური სახელმწიფო საბჭოთა კავშირის სახელით, რომლის ფარგლებში ძალით, მხოლოდ ძალით, გმინავს მრავალი ერი დიდი სახელმწიფო გამოცდილებისა, ღირსი დამოუკიდებლობისა, რომელიც ეწევა მძიმე კოლონიურ უღელს, მაგრამ როდემდის?! .

დ. ურატაძე.

გამოვიდა „საქკავშირის“-ის მე-16-17 ნომერი ერთად. ისე, როგორც ყოველთვის ეს ნომერიც ფრიად შინაარსიანია. შიგ მოცემულია ნიმუშები ქართულ პოეზიიდან, პროზიდან, სალიტერატურო კრიტიკიდან, ისტორიული ნარკვევი, მოგონებები და სხვ. ჩვენი ცნობილი რუსთაველოლოგის ბ-ნ ვ. ნოზაძის მადლიანი კალამი არ ივიწყებს ქართულ საჭირობოროტო საკითხის არც ერთ დარგს არ ივიწყებს არც ერთ გარდაცვლილ მამულიწვილთა ხსოვნას.

ღიახაც „კავკასიონი“-ს გამოსვლა არ უნდა შესწყდეს!

შევარდნაძის წყალობა

(ვ ა კ ე რ ი თ)

მოგვიანებით, მაგრამ, მოსკოვისაგან მირონცხებულმა შევარდნაძემ, მაინც გადმოგვხედა თავის მადლიანი თვალთ. აი მისი სიტყვებიც:

„ამ ბოლო დროს ზოგიერთი საზოგადოებათმცოდნე მეცნიერი, ვითომდა ისტორიული ობიექტივობის აღდგენის მიზნით, იჩენს პოლიტიკურად მავნე ტენდენციას, რომელიც იმით გამოიხატება, რომ სწორ პარტიულ შეფასებას არ აძლევს მენშევიკების ლიდერისა და პირწავარდნილი ნაციონალ-შოვინისტის, საბჭოთა საქართველოს დაუძინებელ მტრის ნ. ჟორდანიასა და სხვათა საქმიანობას. ზოგიერთი მადგანი ფრიად საეჭვოდაც კი განმარტავს ისეთ დიდმნიშვნელოვან ისტორიულ მოვლენებს, რომლებმაც უაღრესად დიდი როლი შეასრულეს ქართველი ხალხის ცხოვრებაში, როგორც არის რუსეთთან შეერთება.“ მოსკოვის სხვა ერთგულნიც ასე იქცეოდნენ, შეგინება, გაბახება, გაწბილება იმ პიროვნების, რომელმაც ქართველი ხალხს ერთგულად ემსახურა, მისი უფლება აღადგინა და დაიცვა, აღმართა დროშა დამპყრობელთა წინააღმდეგ. შევარდნაძე უსათუოდ შესცდა.

ნ. ჟორდანიასზე თავდასხმით, ქართველის გული ბოლომდე აღივსება, ხოლო ნ. ჟორდანიას პიროვნება, თუ ეს კიდევ საჭირო იყო, ქართველი ადამიანის გონებაში გაბრწყინდება, ვითარცა სიმბოლო ქართველი ერის წარსულისა და მომავალ თავისუფლების, სუვერენობის, უფლებამოსილობის. ნ. ჟორდანია დაუძინებელი მტერი ყოფილა საბჭოეთის, დიას, მაგრამ, — მტერი იმათი, საქართველოში უცხო ჯარებს რომ შემოუძღვენ. ოოჯონიკიძის გადიდკაცება და შექება, ქართველი ხალხის მოამაგეთ მისი გამოცხადება, იმ მოლაღატის, რომლის პიროვნება სძულს ქართველობას, — შევარდნაძე მას უპირდაპირებს ნ. ჟორდანიას პიროვნებას. აქედან დასკვნა გამართლება დაპყრობის, დასამარება დამოუკიდებლობის.

მერე და მართლა მოხდა საქართველოს შეერთება საბჭოთა რუსეთთან, თუ შეიარაღებული ძალებით დაპყრობა?

ისტორიულ სინამდვილეს, შევარდნაძე, რაგინდ ვეხის ცერებზე არ შევარდეს, ვერ წაშლის; ქართველი ხალხი თავს არ მოიტყუილებს. . .

გადმოგვცემენ, რომ შევარდნაძე მუსრს აეღებს ქურდბაცაცებს, მექრთამეებს, სპეკულიანტებს.

საბჭოთა საზოგადოება დასნეულებულია სოციალური ავი სენით: მერე და ვისი წყალობით, თუ არა თვით მართველობის სისტემით?

თუ შევარდნაძე ასეთი ვაჟკაცია აღიმაღლოს ხმა ე. წ. წითელ არისტოკრატების „დახურულ მაღაზიების“ წინააღმდეგ, საიდანაც მისი ჩასუქებული მაღალწოდების მოხელენი იკვებებიან. მათი შემყურე, მორიგე მოქალაქე, როგორ დავძრახოთ, რომ სხვადასხვა ზერხით ცდილობენ თავის გამოკვებას. (იხ. ამავე ნომერში წერილი გერმანიიდან.)

მაგრამ, შევარდნაძე ვერ შესძლებს და არ მოისურვებს ხმის ამოღებას, ეს იქნებოდა ძირის გამოთხრა იმ დიქტატურულ შენობის, რომელსაც იგი თავს აფარებს. შევარდნაძე რომ ორჯონიკიძეზე ფიცულობს, ეს გასაგებია; არ ყოფილიყო ორჯონიკიძე, მახარაძეები, შევარდნაძე ვერ გამოძვრებოდა სოროდან, და ნ. ჟორდანიას გალანძღვას ვერ გაბედავდა.

იმედია ბ-ნი შევარდნაძე შემდეგაც არ მოაკლებს ყურადღებას ქართველი ხალხის დიდ მოამაგეთ და მათი ინტერესების დამცველთ. — ამით უფრო ადრე მიიღებს ლენინის მედალს.

დანარჩენზე შემდეგ.

პლატონ ლეჟავა.

— ცნობად: 130 ეროვნებათა დროშათა შორის, — საქართველოს სამფეროვანი ეროვნული დროშა გამოფენილია მონღუსთონიდან 15 კილომეტრზე, ქ. დოიეტ:

03170 DOYET (Allier)

სასარგებლო შრომა.

ჩვენმა თანამემამულემ და მეგობარმა ვანო ნანლაშვილმა გამოსცა ინგლისურ ენაზე თავის შრომა, სახელწოდებით: „რა უნდა იცოდეს თითოეულ უცხოელმა“.

წიგნი შეიცავს 385 გვერდს, რომელიც ეხება შერჩეულ საკითხებს: მშვიდობიანობა, ცივი ომი, ბრძოლა ჰველ კონტინენტისთვის, ძველი კონტინენტის სამხედრო დინამიზმი, მესამე ბანაკი, დაპყრობილი ერები, მეფის რუსეთი, წითელი რუსეთი, რუსეთის აღთქმა, მსოფლიო ტოტალიზმის აჩრდილი, ბრძოლისგეგმების გაკვეთილი, დაპყრობილ ერების სამხედრო პორტენციალი, რუსეთის ძლიერების აქტიური და პასიური ელემენტები, რად მოხდა ასე? შეცდომათა ნიაღვარი, ძლიერების უმაღლეს წერტილისაკენ, წინსვლის შებრუნება.

რუსეთის სამხედრო ძალის ნამდვილი ღირებულება და (მწიყო პოლიტიკური მდგომარეობა მსოფლიოში.

ჩვენი სახელოვანი მხედრის და პოლიტიკური მებრძოლის დაუშრეტელ ენერჯიას შეეძლო დაეძლია მრავალი დაბრკოლებანი, საკუთარი ნივთიერი სახსრით გამოეშვა ნაშრომი, რომელიც უსათუოდ იპოვის გამოძახილს და ხელს შეუწყობს საბჭოთა რუსეთის იმპერიაში ჩაქედილ ერთა განმათავისუფლებელ საქმეს. ჩვენი რედაქცია მხურვალედ ესალმება ბ-ნ ვ. ნანუაშვილის გამოცემას და ავტორს უსურვებს კვლავინდებულად განაგრძოს თავისი ნაყოფიერი მუშაობა ქართველი ერის საკეთილდღეოთ.

დ. ქიმერიძის ლექსთა კრებული "ნაპარწყალები

ბ უ ლ ი დ ა ნ

გამოვიდა ჩვენი პოეტის დ. ქიმერიძის ნაწარმოები მშვენივრად გაფორმებულ წიგნათ. ვიმედოვნებთ, რომ ქართული საზოგადოება თანაგრძნობით და კმაყოფილებით შეხვდება პატრიოტულ ლექსთა კრებულს და შეიტენს. მას. შეიცავს 150 გვერდს. შედგენა შეიძლება „ჩვ. დ.“ რედაქციაში...

ქართველთა სათვისტომოს წევრთა კრება

ა. წ. 28 აპრილს შესდგა საფრანგეთში მცხოვრებ ქართველთა სათვისტომოს საანაგრიშო კრება. ჩვენი ჟურნალი უკვე აწყობილი იყო და სამწუხაროდ ვრცელ ანგარიშს ვერ ვათავსებთ. მოხსენება ორი წლის მოღვაწეობის შესახებ გააკეთა სათვისტომოს თავმჯდომარემ ბ-ნ ლ. ზურაბიშვილმა. მოსმენილი იქმნა სარევიზიო კომისიის და მოლარის მოხსენება.

კრება ერთბაშად მადლობას უხდის თავმჯდომარეს და გამგეობას, და სტოვეებს, როგორც თავმჯდომარეს ისე გამგეობის შემადგენლობას ბ. ბ. ბეგიაშვილის და მიხ. გოგიტიძის დამატებით. ბოლოს ღებულობს და ადასტურებს წესდების ზოგიერთ მუხლებს.

პარიზის სოც. დემ. ორგანიზაციის

რეზოლუცია

რეზოლუცია, მიღებული საქ. სოც. დემოკრატიულ პარტიის, პარიზის ორგანიზაციის მიერ, 10 თებერვალს 1974 წელს.

მეცნიერულ ჟურნალ „ბედი ქართლისა“-ში, რომელიც ფრანგულ ენაზე გამოდის, ბ-ნი კალე სალია თავის წერილში საქართველოს დამოუკიდებლობის დაკარგვას გამოხატავს შემდეგ ფრაზაში:

„საქართველო იქნა გასაბჭოებული.“

არ არის ნაჩვენები, რომ გასაბჭოება მოხდა გარეშე ძალების მიერ; ასეთ ფორმულას შეუძლია შეცდომაში შეიყვანოს უცხო მკითხველი. უნდა ყოფილიყო განმარტებული, რომ საქართველო იქნა დაპყრობილი რუსეთის შეიარაღებული ძალების მიერ.

სოც. - დემ. ორგანიზაციას დიდ შეცდომათ და დანაშაულად მიაჩნია, საქართველოს ეროვნული ტრადიციის ასეთნაირად წარმოდგენა, რაც ემსახურება მოსკოვის საქმეს. ამით ავტორი ემიჯნება პოლიტიკურ ემიგრაციის მოვალეობას.

პარიზის სოც. - დემოკრატიული ორგანიზაცია.

— ს. დ. ორგანიზაციაში. ა. წ. 31 მარტს, პარიზის ს. დ. ორგანიზაციაში, ამხ. ლ. ფალავამ გააკეთა მოხსენება: „ფიქრები საქართველოზე“. მოხსენებამ გამოიწვია ცხოველი ინტერესი. გაიმართა საინტერესო კამათი, რომელშიაც მონაწილეობა მიიღეს მთელ რიგ ორატორებმა.

†

† მიხეილ ცაგარელი

მოულოდნელი იყო მისი, ჩვენგან სამუდამოდ განშორება. უსათუოდ, ღრმად იმოქმედა მასზე მისი მეუღლის ქ-ნ ელენეს გარდაცვალებამ.

ამ მხრივ, მეგობრები აშკარად ვამჩნევდით მისი გულის მწუხარებას, სულიერ ტკივილებს და ჩვეულებრივად ბუნებით წყნარ ადამიანის ნერვიულობას.

მიხეილი იყო ყველასთან დამოკიდებულებაში თავაზიანი უწყინარი, იშვიათი სამეგობრო ადამიანი. ცნობილი იყო მისი ქველმოქმედება, მეუღლესთან ერთად რომ ეწეოდა ქართულ საზოგადოების, თუ კერძოდ გაჭიკრებულ ქართველის დასახმარებლად. უკანასკნელ ხანებში, მოისურვა და იყიდა სათვისტომოსთვის საბეჭდავი მანქანა - „ლინო“, რომლის მოვლა-პატრონობა ჩააბარა ჩვენი ჟურნალის რედაქტორს. ამით მან ერთხელ კიდევ დაამტკიცა თავისი უანგარობა და სიყვარული საზოგადო საქმის მიმართ.

ჩვენი ჟურნალის რედაქცია თავს იხრის კეთილ ადამიანის ხსოვნის წინაშე.

ბ. მ.

† ანდრო ჩახვიაშვილი

ა. წ. 4 აპრილს ქართველ საზოგადოებამ მწუხარებით მიაცილა ლევილის ძმათა სასაფლაოზე მზედარი ანდრო რეხვიაშვილი.

ანდრო იყო საზოგადოებაში დიდად მიღებულ ოჯახის შვილი. იშვიათი რაინდული ხასიათის ადამიანი და კარგი ოფიცერი. მას კარგი განწყობილება ჰქონდა ფრანგულ წრეებში და არა ერთ ქართველს ახსოვს მისი დახმარება.

დასაფლავებას დიდი ქართველობა დაესწრო და გამოსათხოვარი სიტყვა უთხრა პრ. ინწყირველმა.

აგხ. ღაპით ზუაჩიძის გარდაცვალება

სამშობლოს მოწყვეტილი დათიკო ბუაჩიძე 82 წლის ასაკში გარდაიცვალა. მან სხვის მიწაწყალზე 52 წელი დაჰყო და დღეს მისი სახით ჩვენი ქვეყნის ოკუპანტებმა კიდევ ერთი ქართველი შეიწირა უ.

დათიკო, საოკუპაციო რეჟიმის დამყარებისთანავე არალეგალურ მუშაობაში ჩაება და იყო დამაარსებელთაგანი და წევრი სოც. - დემ. პარტიის თბილისის საქალაქო კომიტეტისა. სამწუხაროდ, მალე ჩეკამ ამ კომიტეტის სხდომას ალყა შემოარტყა და ყველა წევრი დააპატიმრა ასე, რომ სამშობლოს დპყრობის წლისთავზე დათიკო მეტეხის ციხეში ზის, სადაც მაშინ საქართველოს ყველა კუთხე იყო წარმოდგენილი მთელი თავისი სასიცოცხლო ძალებით. მისი დაპატიმრებით ჩეკამ ხელთ იგდო საქართველოს მუშათა პროფესიონალური კავშირის ხელმძღვანელთაგანიც. მართლაც იგი ამ მოძრაობას პატარაობიდანვე დაუახლოვდა.

ჯერ ხომ მშობლებმა მას სამოქალაქო სასწავლებელი დაამთავრებინეს, რის შემდეგ ის თბილისში გადადის და ტყავულობის დამზადებას სწავლობს. მსოფლიო ომის დროსაც კი საშუალება ეძლევა ქარხანაში მუშაობა გააგრძელოს და დაწინაურდეს. აქ იგი უახლოვდება მუშათა მოძრაობას და მუშათა ნდობას იმსახურებს. თებერვლის რევოლუციის დღეებში კი, 25 წლის დათიკო უკვე ცნობილია თბილისის მუშებში და, როცა განთავისუფლებული მუშათა კავშირი თავის წესებში ჩამოყალიბდა, მას იმ ხელმძღვანელობაში ირჩევენ, რომელსაც დიდი ავტორიტეტით ნეტარხსენებული შალვა აბდუშელი თავმჯდომარეობდა.

სწორედ რომ ჩვენში ბოლშევიკური რეჟიმი მუშათა ასეთი თავისუფალი ორგანიზაციების აღმოსაფხვრად შემოვიდა და ბუნებრივი იყო დათიკოც, იმ 62 პარტიოტთა სიაში შეეტანა, რომლებსაც მოსკოვის ჩეკამ საქართველოდან გაძევება გადაუწყვიტა. ასეთ გადაწყვეტილებას მეტეხის პოლიტიკურმა პატიმრებმა ბრძოლით უპასუხეს, რაც მრავალი დღე გაგრძელდა. საბოლოოდ, შეიარაღებულმა ჩეკისტებმა, საკნებში უიარაღოთ გამაგრებული პატიმრები ხელმეორედ შეიპყრეს და ჩაკეტულ ვაგონებით გერმანიაში გადაასახლეს.

ემიგრაციაში დათიკო ყველაფერს თავისებურა გულ-
მოდგინებით ითვალისწინებდა, საკუთარ ჭკუა-გონებასა
და გულში ატარებდა და ასეთნაირად მიღებულ რწმე-
ნას არასოდეს არ ღალატობდა. ამით ის ყველას ნდობას
იმსახურებდა.

იგი იყო წვერი იმ ქართველ მუშათა დელეგაციისა,
რომელიც სინდიკალიზმის ცნობილ მეთაურს ლეონ
ჟუოს ეახლა და გააცნო მას ჩვენში ბოლშევიკებისაგან
დანგრეული მუშათა ორგანიზაციები.

მის კალამს ეკუთვნის საფრანგეთში 1936 წლის სო-
ციალურ მოძრაობასთან დაკავშირებით დაწერილი წე-
რილები, რომლებიც „ბუდას“ ფსევდონიმით „სოცია-
ლისტურმა აზრმა“ გამოაქვეყნა.

მისთვის ეროვნული განთავისუფლება მარტო სურ-
ვილის საგანი არ იყო, არამედ ისტორიული აუცილებ-
ბლობაც და, როცა ეს განთავისუფლება ძნელდებოდა
და გვიანდებოდა, მისი რწმენა მაინც გაუტეხელი რჩე-
ბოდა, სხვებსაც ამხნევებდა...

სოციალ - დემოკრატიულ ორგანიზაციაში იგი ყო-
ველთვის ეძებდა და რჩებოდა საღ პოზიციებზე, რომ
აქედან უფრო სამართლიანად დაეცვა ინტერესები იმ
მუშებისა, რომლების არჩეული წარმომადგენელიც
თვითონ იყო და რისთვისაც იგი ოკუპანტებმა სამშობ-
ლოდან გამოაძევეს.

დარწმუნებული იმაში, რომ ჩვენი აქაური საზოგა-
დოების ერთი ქვაკუთხედი ეკლესიის მრევლიც იყო,
ის ყველა კვირას, ეკლესიისკენ მიისწრაფოდა და იქ
მგალობელთა გუნდში მონაწილეობდა.

ქარხანაში, სამსახურში, ამხანაგობაში, მეზობლობაში
იგი იყო და დარჩა ზრდილობიანი და თავაზიანი. მოხუცე
ბას არ იკარებდა — ახალგაზრდათა რჩებოდა, იმედს არ
ჰკარგავდა. სხვებს წინ სწევდა, თავისი გამოცდილებით
ეხმარებოდა, აიძულებდა, ახალისებდა. თავის წაქცევაზე
ის არ ფიქრობდა, სხვებს ეშველებოდა — ყველასათვის
მტკიცე იმედი და კარგი თანამემამულე იყო.

ასე პატიოსნად ვალმოხდილი წავიდა იგი ჩვენგან და
დაგვიტოვა საუკეთესო მოგონებები.

დავკარგეთ კარგი ამხანაგი, მეგობარი და კარგი თანა-
მემამულე...

საუკუნო იყოს ხსენება მისი.

მ. მელუა.

სვიმონ კვიციანი და მისი მეუღლის გადმოხვეწება

ქ-ნ თამარ კვიციანის ასულმა გადმოასვენა თავისი მშობლები, მამა სვიმონ კვიციანი და დედა მარტა, — ლევილის ძმთა სასაფლაოზე.

მოუწოდებ სხვებსაც, რომლებსაც ჰყავთ სხვადასხვა სასაფლაოზე დასაფლავებული მშობლები თუ მეგობრები გადმოასვენონ ლევილის ძმთა სასაფლაოზე.

ნამეტია გოგუაძისა

ბარადიცვალენ:

ა. წ. 22 იანვარს ვახტანგ მაჭავარიანი.

12 იანვარს, ქ-ნი ელენე შურული.

11 მარტს, დავით ბახტაძე.

15 თებერვალს, მიხ. ცაბარელი

4 აპრილს, დავით ბუაჩიძე.

დასაფლავებულნი არიან ლევილის ძმთა სასაფლაოზე.

შემოწირველთა სია

კარლო ინასარიძე		100 ზრ.
ის. გაყონია	13 დოლარი	63 "
გ. ყიფიანი		50 "
აკ. შავგულიძე		50 "
პრ. ინწკირველი		100 "
სოფოს სათვისტომოდან		150 "
გ. ქვარცხავა		100 "
ს. ჭირაქაძე		10 "
დ. დუიშვილი		10 "
დ. ქიმერიძე		10 "
შალიკო ქურციკიძე		10 "
ილ. ემუხვარი		10 "
ბგ. მაჭავარიანი		10 "
ილ. სალუქვაძე		10 "
ბაგ. ჭაჭიაშვილი		10 "
მიხ. ჭინჭარაძე		10 "
გრ. ბარამიძე		10 "

მზადდება დასაბეჭდად და გამოვა ახლო ზანში პ. სარჯველაძის წიგნაკი „სიმართლით აწონილი სიტყვა.“